

गणेशोत्सवानिमित्त दोन्ही भाऊ एकत्र येत असतील तर ती चांगली गोष्ट : मुख्यमंत्री फडणवीस

पंजाबमध्ये पुराचा हाहाकार, नवोदय विद्यालयात ४०० मुले अडकली

मुंबई : मराठी भाषा आणि मराठी लोकांसाठी एकत्र आलेल्या ठाकरे बंधूंची गेल्या काही दिवसांपासून महाराष्ट्राच्या राजकीय वर्तुळात जोरदार चर्चा आहे. मराठी भाषेसाठी ५ जुलैला विजयी मेळव्यात तब्बल २० वर्षांनंतर राज ठाकरे आणि उद्धव ठाकरे एकत्र आले होते. राज ठाकरे यांनी बाळासाहेब यांची साथ सोडल्यानंतर ही पहिलेच बंधू भेट होती. त्यानंतर उद्धव ठाकरे यांच्या वाढदिवसाच्या निमित्ताने राज ठाकरे त्यांच्या घरी गेले होते. तसं तर राज ठाकरे हे उद्धव ठाकरेची प्रकृती ठिक नसताना त्यांना भेटण्यासाठी घरून हॉस्पिटलला घेऊन जाण्यासाठी सारथी म्हणून आले होते. पण राज ठाकरेनी बाळासाहेब ठाकरे आणि शिवसेनेनी साथ सोडल्यानंतर राज ठाकरेच्या दादरमधील घरी कधीही पाऊल ठेवले नव्हते.

तब्बल २२ वर्षांनंतर गणेशोत्सवानिमित्त उद्धव ठाकरे सह कुटुंब राज ठाकरे यांच्या शिवाजी पार्कमधील घरी बाप्पाचा दर्शनासाठी गेले होते. उद्धव ठाकरे, आदित्य ठाकरे, रश्मी ठाकरे यांनी बाप्पाची पूजा करून आशिर्वाद घेतले. राज ठाकरे यांच्याकडे दीड दिवसांचा बाप्पा असतो. त्यामुळे उद्धव ठाकरे यांनी

गणेश चतुर्थीलाच राज ठाकरेच्या निवासस्थानी जाऊन गणरायाचे दर्शन घेतले. दरम्यान, २००३ मध्ये श्रीकांत ठाकरे यांच्या निधनाच्यावेळी उद्धव ठाकरे हे राज ठाकरेच्या कृष्णकुंज या आधीच्या निवासस्थानी आले होते. गेल्या काही दिवसांमध्ये राज ठाकरे आणि उद्धव ठाकरे यांची ही तिसरी भेट आहेत. तर राज आणि

उद्धव ठाकरे यांची भेट आगामी मुंबई महापालिका निवडणुकीच्या पार्श्वभूमीवर हे राजकीयदृष्ट्या अतिशय महत्त्वाची मानली जातेय. गणेशोत्सवानिमित्त राज ठाकरे आणि उद्धव ठाकरे यांच्या भेटीवर मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी प्रतिक्रिया दिलीय. ते म्हणाले की, आज गणेशोत्सवानिमित्त दोन्ही भाऊ एकत्र येत असतील

तर ती चांगली गोष्ट आहे. बाप्पा दोन्ही भावांना एकत्र राहण्याची सद्बुद्धी देवो. दरम्यान, राज ठाकरे आणि उद्धव ठाकरे यांनी एकत्र यावं, यासाठी मुंबईतील गिरगाव परिसरात काही ठिकाणी पुन्हा एकदा दोन्ही भावांनी मराठी माणसाच्या हितासाठी एकत्र यावं, अशा आशयाचे पोस्टरस लावले होते.

गुरुदासपूर: पंजाबमध्ये गेल्या काही दिवसांपासून सुरू असलेल्या मुसळधार पावसामुळे आणि हिमाचल व जम्मू-काश्मीरमधून आलेल्या पुराच्या पाण्यामुळे अनेक भागांत प्रस्थिती गंभीर झाली आहे. या पुराचा मोठा फटका गुरुदासपूर जिल्ह्यातील जवाहर नवोदय विद्यालयाला बसला असून, शाळेचा संपूर्ण परिसर पाण्याखाली गेला आहे. यामुळे सुमारे ४०० विद्यार्थी आणि ४० कर्मचारी तिथे अडकले आहेत.

ही शाळा गुरुदासपूरपासून १२ किलोमीटर अंतरावर असलेल्या डाबुरी गावात आहे. तळमजल्यावरील वर्गखोल्या पूर्णपणे पाण्याने भरल्या असून, रस्ते खराब झाल्याने मदतकार्य पोहोचण्यास अडचणी येत आहेत. सध्या जिल्ह्याचे अधिकारी मुख्यमंत्री भगवंत मान यांच्या कार्यक्रमात व्यस्त असल्याने बचावकार्य सुरू होण्यास विलंब होत असल्याचा आरोप स्थानिकांनी केला आहे.

प्रशासनावर हलगर्जीपणाचा आरोप जवाहर नवोदय विद्यालय ही केंद्र सरकारची निवासी शाळा असल्यामुळे विद्यार्थ्यांना घरी पाठवण्यात आले नव्हते. मात्र, पुराची शक्यता तीन दिवसांपासून माहीत असतानाही मुलांना सुरक्षित का हलवले नाही, असा संतप्त सवाल पालकांनी विचारला आहे. प्रशासनाने संपूर्ण जिल्ह्यातील शाळांना तीन दिवसांची सुट्टी दिली असताना, या निवासी शाळेतील मुलांना घरी का पाठवले नाही,

याबद्दल त्यांनी तीव्र नाराजी व्यक्त केली आहे. १९८८ च्या महापुरातही अशीच परिस्थिती निर्माण झाली होती, परंतु सध्याची परिस्थिती त्यावेळेपेक्षा अधिक गंभीर असल्याचा दावा केला जात आहे. शाळेजवळचा नाला गेल्या अनेक महिन्यांपासून साफ न केल्यामुळे पाणी थेट वस्तीमध्ये शिरल्याचा आरोपही करण्यात आला आहे. यामुळे प्रशासनाच्या हलगर्जीपणाविरोधात नागरिकांमध्ये संताप वाढत आहे.

गडचिरोली येथे चकमकीत ४ नक्षलवादी ठार

गडचिरोली., २७ ऑगस्ट : नक्षलप्रस्त गडचिरोली जिल्ह्यातील कोपशीच्या जंगलात झालेल्या चकमकीत सुरक्षा दलांनी ४ नक्षलवाद्यांना ठार केले आहे. यासंदर्भातील माहितीनुसार गडचिरोली-नारायणपूर सीमेवरील कोपशी जंगल परिसरात गडचिरोली विभागाचे गटा दलम, कंपनी क्रमांक १० व इतर माओवादी दबा धरून बसले असल्याची विश्वासार्ह गोपनीय माहिती मिळाल्यानंतर अपर पोलीस अधीक्षक अभियान श्री. एम. रमेश यांचे नेतृत्वाखाली सी-६० ची १९ पथके आणि सीआरपीएफ क्यूएटीची २ पथके सदर जंगल परिसरात रवाना करण्यात आली होती. या भागात सुरू असणाऱ्या प्रचंड पावसादरम्यान दोन दिवसांनंतर पोलीस पथके आज सकाळी सदर जंगल परिसरात पोहोचून शोध मोहीम राबवत असताना माओवाद्यांनी पोलीस पथकांवर अंदाधुंद गोळीबार सुरू केला, ज्याला पोलीस पथकाने प्रभावी प्रत्युत्तर दिले. सुमारे ८ तास चाललेल्या चकमकीनंतर सदर परिसरात शोध घेतला असता एकूण ४ जहाल माओवाद्यांचे मृतदेह (१ पुरुष आणि ३ महिला) आढळून आले आहेत. याशिवाय घटनास्थळावरून एक एसएलआर रायफल, २ इन्सास रायफल आणि एक डी-नॉट-श्री रायफल जप्त करण्यात आली आहे.

ढोल-ताशाच्या गजरात राज्यभर बाप्पाचे आगमन; पहिल्या दिवशी उत्साहाचा माहोल

मुंबई, २७ ऑगस्ट - राज्यात आज गणेशोत्सवाचा पहिला दिवस मोठ्या जल्लोषात साजरा होत असून ढोल-ताशांच्या गजरात आणि पारंपरिक वाद्यांच्या निनादात बाप्पाचे आगमन ठिकठिकाणी सुरू आहे. घराघरांत तसेच विविध मंडळांत उत्साह ओसंडून वाहतो आहे. गणपती बाप्पा मोरया, मंगलमूर्ती मोरयाच्या गजरात मानाच्या गणपतींच्या मिरवणुका निघाल्या असून भाविक भक्तिभावाने न्हाऊन निघाले आहेत.

मुंबईत लालबागच्या राजाचे दर्शन घेण्यासाठी पहिल्याच दिवशी प्रचंड गर्दी झाली आहे. लालबाग-परळ परिसर गर्दीने फुलून गेला असून दर्शनासाठी भलीमोठी रांग लागली आहे. गणेश गल्ली सार्वजनिक उत्सव मंडळाने यंदा रामेश्वरमधील रामनाथ स्वामी

मंदिराची भव्य प्रतिकृती उभारली असून आध्यात्मिक व सांस्कृतिक थाटामुळे या उत्सवाला विशेष भव्यता

प्राप्त झाली आहे. देशातील सर्वांत श्रीमंत गणेश म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या जीएसबी सेवा मंडळाचा यंदा

७९ वा वर्ष आहे. या मंडळाने बाप्पाच्या मूर्तीचा ६९ किलो सोनं आणि ३६५ किलो चांदीने शृंगार केला आहे. तब्बल ४७४ कोटींचा विमा काढण्यात आला असून भाविकांच्या सुरक्षेची विशेष काळजी घेतली जात आहे. चिंचपोकळीच्या चिंतामणीची विधिवत प्राणप्रतिष्ठापना संपन्न झाली असून बाप्पाच्या दर्शनाला सुरुवात झाली आहे. चिंचपोकळी सार्वजनिक उत्सव मंडळाचे यंदाचे १०६ वं वर्ष असून यंदा मंडळाने छत्रपती संभाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाचा देखावा साकारला आहे. तळकोकणात लाडक्या बाप्पाचे घरोघरी आज आगमन होत आहे. कुणी डोक्यावर बाप्पाला घेऊन घरी आले आहेत, तर कुणी पालखीतून लाडक्या बाप्पाला घरी घेऊन जातानाचं दृश्य पाहायला मिळतंय.

ऑपरेशन सिंदूरने समाधान तर ऑपरेशन महादेवने आत्मविश्वास दिला - अमित शाह

नवी दिल्ली , २७ ऑगस्ट : ऑपरेशन सिंदूर आणि ऑपरेशन महादेव यांनी दहशतवादी नेतृत्वाला भारतीय नागरिकांच्या जीवाशी खेळण्याचे गंभीर परिणाम काय असतात, हे स्पष्टपणे दाखवून दिले आहे. ऑपरेशन सिंदूरमुळे जनतेमध्ये समाधान निर्माण झालं, तर ऑपरेशन महादेवने ते समाधान आत्मविश्वासात रूपांतरित केलं, असे विधान केंद्रीय गृहमंत्री अमित शाह यांनी आज (दि. २७) दिल्लीमध्ये ऑपरेशन महादेवमध्ये सहभागी झालेल्या जवानांचा सन्मानित करताना केले. अमित शाह म्हणले कि, ऑपरेशन सिंदूर आणि महादेव यांनी दहशतवाद्यांना भारतीय नागरिकांशी छेडछाड केल्यास काय परिणाम होऊ

शकतो, हे स्पष्टपणे दाखवून दिलं आहे. गृहमंत्र्यांनी सांगितले की, सैन्यदलांनी जगाला दाखवून दिलं आहे की, दहशतवादी कितीही रणनीती आखल्या, तरी ते भारताला इजा पोहोचवून सुट्ट शकणार नाहीत. ऑपरेशन सिंदूरमुळे जनतेमध्ये समाधान निर्माण झालं, तर ऑपरेशन महादेवने ते समाधान आत्मविश्वासात रूपांतरित केलं. शाह म्हणाले की, काश्मीरमध्ये पर्यंत शिखरावर असताना, पहलगाम हल्ला 'काश्मीर मिशन'ला विचलित करण्याचा एक अयशस्वी प्रयत्न होता. आज भारतीय सैन्य, अर्धसैनिक दल आणि जम्मू-काश्मीर पोलीस हे सर्व दहशतवादाविरोधातील

लढाईत आघाडीवर आहेत. गृहमंत्री म्हणाले, सत्ताधारी असो वा विरोधक, सर्वांनी ऑपरेशन सिंदूर आणि महादेवबद्दल आनंद आणि गर्व व्यक्त केला आहे आणि सुरक्षा दलांचे आभार मानले आहेत. त्यांनी असेही नमूद केले की राष्ट्रीय सुरक्षेवरील हा विश्वासच भारताच्या जागतिक नेतृत्वाच्या आकांक्षेचा आधार आहे. शाह म्हणाले की, राष्ट्रीय तपास यंत्रणा (एनआयए) च्या फॉरेंसिक लॅबने सिद्ध केले आहे की, ऑपरेशन महादेवमध्ये ठार करण्यात आलेले दहशतवादी तेच होते ज्यांनी पहलगाम हत्याकांड घडवले होते. गृहमंत्र्यांनी शेवटी म्हटले, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि संपूर्ण देशाच्या वतीने,

भारतीय नागरिकांच्या मनात सुरक्षेची भावना अधिक दृढ करण्यासाठी मी सर्व सुरक्षा दलांचे अभिनंदन करतो. २२ एप्रिल रोजी पहलगाममध्ये झालेल्या हल्ल्यात २६ निष्पाप नागरिकांची निर्दय हत्या करण्यात आली होती. याच्या प्रत्युत्तरात, सुरक्षा दलांनी मे महिन्यात ऑपरेशन सिंदूर राबवले, ज्यामध्ये पाकिस्तान आणि पाकिस्तानव्याप्त काश्मीरमधील दहशतवादी तळांवर आणि लष्करी ठिकाणांवर जोरदार कारवाई करण्यात आली. याचप्रमाणे, ऑपरेशन महादेव अंतर्गत जुलै महिन्यात पहलगाम नरसंहारात सहभागी असलेल्या दहशतवाद्यांचा पूर्णपणे खात्मा करण्यात आला.

वैष्णोदेवी यात्रा मार्गावर दरड कोसळून पाच जणांचा मृत्यू

जम्मू : जम्मू-काश्मीरमध्ये ढगफुटी आणि सततच्या मुसळधार पावसामुळे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले आहे. अनेक भागांत पूर आला आहे. जम्मूतील नद्यांनी धोक्याची पातळी ओलांडली आहे. वैष्णोदेवी यात्रा मार्गावर दरड कोसळून पाच जणांचा मृत्यू झाला आणि १४ जण जखमी झाले आहेत. जखमींना तातडीने कटरा येथील रुग्णालयात उपचारासाठी दाखल करण्यात आले आहे. जमीन खचल्यामुळे वैष्णोदेवी यात्रा पुढील आदेशापर्यंत स्थगित करण्यात आली आहे. अर्द्धकुमारीजवळ दरड कोसळली आणि जीवितहानी झाली. घटनास्थळी मदतकार्य सुरू आहे.

जम्मू-काश्मीरमध्ये सततच्या पावसामुळे रियासी जिल्ह्यातील त्रिकुटा टेकड्यावर असलेल्या माता वैष्णो देवी मंदिराच्या मार्गावर मंगळवारी दुपारी भूस्खलन झाले.

या अपघातात अनेक जण जखमी झाले. अधिकाऱ्यांनी सांगितले की, या घटनेनंतर प्रसिद्ध मंदिराची तीर्थयात्रा थांबवण्यात आली आहे. अर्द्धकुमारी येथील इंद्रप्रस्थ भोजनालयाजवळ दुपारी ३ वाजता भूस्खलन झाले. अधिकाऱ्यांनी सांगितले की, डोंगरावर असलेल्या मंदिराकडे जाणाऱ्या बारा किलोमीटरच्या वळणावळणाच्या मार्गावर साधारणपणे अर्ध्या वाटेवर ही घटना घडली. हिमकोटी मार्गावरील यात्रा सकाळपासूनच स्थगित करण्यात आली होती. पण दुपारी दीड वाजेपर्यंत जुन्या मार्गावरील यात्रा सुरू होती. मात्र, मुसळधार पावसाच्या पार्श्वभूमीवर अधिकाऱ्यांनी पुढील आदेश येईपर्यंत या मार्गावरील यात्राही स्थगित केली आहे. ढोडा येथे ढगफुटीमुळे तवी नदीने रौद्र रूप धारण केले आहे. सततच्या जोरदार पावसामुळे जलाशयांमध्ये पाणी साचल्याने चौथ्या तवी

पुलाजवळील रस्ता वाहून गेला आहे. ढोडा येथे पाऊस आणि पुरामुळे चार लोकांचा मृत्यू झाला आहे. अनेक भागांतील घरांचे आणि इतर मालमत्तांचे मोठे नुकसान झाले आहे. जिल्हा प्रशासन हाय अलर्टवर आहे. बचाव व मदतकार्य सुरू आहे. अधिकाऱ्यांनी रहिवाशांना, विशेषतः सखल आणि डोंगराळ भागांत राहणाऱ्या लोकांना, थांबून-थांबून होत असलेल्या पावसामुळे सतर्क राहण्याचे आवाहन केले आहे. जम्मू विभागातील सर्व सरकारी आणि खासगी शाळांना २७ ऑगस्टपर्यंत सुट्टी जाहीर करण्यात आली आहे. जम्मू-श्रीनगर राष्ट्रीय महामार्गावरील वाहतूकही खबरदारीचा उपाय म्हणून थांबवण्यात आली आहे. हवामान विभागाकडून 'रेड अलर्ट' जारी करण्यात आला असून, लोकांना सतर्क राहण्याचे आवाहन करण्यात आले आहे.

जरांगे पाटलांच्या नेतृत्वाखाली शेकडो मराठा मुंबईच्या दिशेने रवाना

मुंबई: गेल्या काही वर्षांपासून मराठा आरक्षणाचा प्रश्न अद्याप सुटत नसल्याकारणामुळे, मनोज जरांगे पाटील यांच्या नेतृत्वाखाली शेकडोच्या संख्येने मराठा समूह मुंबईच्या दिशेने रवाना झाले आहेत. हाती आलेल्या महितीनुसार जरांगे पाटील अंतर्वाली सराठी येथून निघाले असून, थोड्याच वेळात ते शहागड येथे दाखल होणार आहेत. आशाप्रकारे ते येथ्या २८ ऑगस्ट रोजी ते मुंबईत पोहोचणार आहेत. मराठ्यांना ओबीसी प्रवर्गातून आरक्षण मिळावे या

मागणीसाठी जरांगे आंदोलन करणार आहेत. सध्या मुंबईत गणेशोत्सवाची धामधूम सुरू असताना, ठरल्याप्रमाणे २८ ऑगस्ट रोजी मराठा समूह मुंबईत धडकण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे, वाहतूक व्यवस्था आणि गर्दीचे व्यवस्थापन करण्याचे मोठे आव्हान प्रशासनापुढे उभे आहे. सध्या जरांगे पाटलांना ग्रामीण भागातून प्रचंड प्रतिसाद मिळत असून, ते ज्या ज्या मार्गाहून जाणार आहेत, तिथे त्यांचे स्वागत होताना दिसून येत आहे. नुकतीच हातात आलेल्या

माहितीनुसार, जरांगे शहागड येथे पोहोचणार आहेत. त्यामुळे त्यांच्या स्वागतासाठी मोठा क्रेन उभा करण्यात आला असून त्यांचे जंगी स्वागत केले जाणार आहे. यानंतर ते शहागड मधून पैठण आणि पुढे मुंबईच्या दिशेने रवाना होणार आहेत. मनोज जरांगे पाटील वडींगोद्री फाट्यावरून मुंबईकडे रवाना होत आहे. त्यांचा पहिला मुक्काम हा जुन्नर येथे होणार आहे. शहागडवरून हा मोर्चा जुन्नरकडे जाणार आहे. पुढे मुंबईत हा मोर्चा दाखल होईल.

मग आपण आश्वासने विसरत नाही...

आपण पॉलिसी प्रीमियम का विसरवा?

भारतीय आयुर्विमा महामंडळ सादर करत आहे विशेष पॉलिसी पुनरुज्जीवन मोहिम विलंब शुल्क सवलती सह.

कालावधी 18/08/2025 ते 17/10/2025

त्वरा करा! ही संधी सोडू नका.

तुमचं विमा संरक्षण पुन्हा मिळवण्याची आणि त्याचा लाभ सतत मिळवत राहण्याची संधी.

एकूण देय प्रीमियम	% विलंब शुल्कात सवलत	सवलतीची कमाल मर्यादा*
₹ 1,00,000 पर्यंत	30%	₹ 3000
1,00,001 ते 3,00,000 पर्यंत	30%	₹ 4000
3,00,001 आणि जास्त	30%	₹ 5000

*नियम आणि अटी लागू. पॉलिसी अदा न केलेल्या पहिल्या प्रीमियमच्या तारखेपासून 5 वर्षांच्या आत पुन्हा सुरू करता येईल. कृपया जवळच्या एलआयसी शाखेमध्ये किंवा एजंटला संपर्क साधा. आमच्या सोबत रहा. एलआयसीमध्ये स्वतःचा मोबाइल नंबर, ईमेल, एनईएफटी आणि पॅन नंबर अपडेट करा.

डाऊनलोड करा

एलआयसी मोबाईल ऐप

थेट चॅट: hIndia.in

कॉल सेंटर सेवा (022) 6827 6827

अधिक माहितीसाठी आपल्या एजंटला / जवळच्या एलआयसी शाखेला संपर्क करा किंवा तुमच्या शहराचे नाव 56767474 ला SMS करा

आम्हाला फोनी करा:

LIC India Forever

आमचा बॉन्स ऑफ मॅ.

बोना

8976862090

बनावट फोन कॉलसपासून आणि खोल्या / फसव्या ऑफर्सपासून सावध राहा. आयआयसीएआय किंवा त्यांचे अधिकारी किंवा पॉलिसीची किंही, बोनस जाहीर करणे किंवा प्रीमियमची रक्कम परत करणे यासारख्या किंवा व्यवसायाची संदर्भित कोणत्याही कामकाजात सहभाग होत नाहीत. अशा प्रकारचे दुरुवर्ती येणाऱ्या पॉलिसीधारकांनी अथवा सध्याच्या हप्त्यांनी पॉलिसीकडे तक्रार नोंदवावी. जोखीम घटकावर, नियम व अटीवर अधिक माहिती मिळवण्यासाठी, कृपया किंही समत करण्यापूर्वी किंही पुरित्या काळजीपूर्वक वाचून घ्या.

प्रत्येक क्षणी तुमच्या सोबत

राष्ट्ररक्षा

ब्रिगेडियर हेमंत महाजन

९०९६७०१२५३

पाकिस्तानचे सैन्यप्रमुख जनरल आसिम मुनीर यांनी नुकतेच अमेरिकेच्या भूमीवरून भारताला धमकी दिली की, भारत-पाकिस्तानमध्ये अणुयुद्ध होऊ शकते. त्यांच्या या विधानामुळे जागतिक समुदायामध्ये चिंता निर्माण झाली आहे. त्यांनी भारतावरील हल्ल्याचा उल्लेख करताना विशेषतः जामनगर (गुजरात) येथील जगातील सर्वात मोठ्या रिफायनरी प्रकल्पावर (क्षमता - सुमारे १.२४ दशलक्ष बॅरल प्रतिदिन) ड्रोन आणि क्षेपणास्त्रांच्या मदतीने हल्ला करण्याची धमकी दिली. यामुळे भारताच्या सामरिक व औद्योगिक केंद्रांवर ड्रोन-हल्ल्याचा धोका गंभीर आहे, हे पुन्हा एकदा समोर आले आहे.

ड्रोन युद्धाचा वाढता वापर

आजच्या आधुनिक युद्धात ड्रोन्स हे सर्वात प्रभावी व स्वस्त शस्त्र बनले आहेत. रशिया-युक्रेन युद्ध याचे स्पष्ट उदाहरण आहे. २०२२ पासून सुरू झालेल्या या संघर्षात रशियाने हजारो ‘कामीकाई’ ड्रोन वापरले आहेत, तर युक्रेनने अमेरिकेचे स्विचब्लेड आणि स्वदेशी बनावटीचे ड्रोन हल्ल्यांसाठी तैनात केले आहेत. अंदाजानुसार, दर महिन्याला दोन्ही देशांकडून किमान १,००० ते १.५,०० ड्रोन-हल्ले घडवले जातात, ज्यामुळे वीज केंद्रे, धरणे, रेल्वे-स्टेशन्स, तेवसाठे यांचे प्रचंड आर्थिक नुकसान झाले आहे.

याशिवाय, दहशतवादी गटांनी रेड सी आणि सुएझ कालवा परिसरातील आंतरराष्ट्रीय जहाजांवर वारंवार ड्रोन व क्षेपणास्त्र हल्ले केले. जागतिक ऊर्जा पुरवठ्यावैकी जवळपास १२ टक्के कच्चे तेल या मार्गावरून वाहून नेले जाते, त्यामुळे अशा हल्ल्यांचा थेट परिणाम जागतिक अर्थव्यवस्थेवर व भारताच्या युरोपशी होणाऱ्या व्यापाराशी होतो.

भारतावरील थेट धोका

भारताच्या बाबतीत, पाकिस्तान गेल्या काही वर्षात पंजाब सीमेतून मोठ्या प्रमाणात ड्रोनद्वारे अफू, गांजा, चरस व शस्त्रे घुसवण्याचे प्रयत्न करत आहे. २०२३ मध्येच पंजाब पोलिसांनी आणि बीएसएफने मिळून ५०० हून अधिक ड्रोन भारतीय सीमेवर जप्त केले, ही संख्या २०१९ च्या तुलनेत तब्बल अनेक पट जास्त आहे. हे आकडे या धोऱ्याची तीव्रता अधोरेखित करतात. आता पाकिस्तानकडून जर भारताच्या सामरिक ठिकाणांवर - जसे की रिकामनरी, निमानतळ, डेटा-सेंटर्स, अणुवीज प्रकल्प किंवा मोठी शहरे यांना

भारताच्या सामरिक सुरक्षेतील नवा अध्याय

ड्रोन-हल्लेविरोधी कवच

हल्ल्याचा धोका निर्माण झाला, तर त्यांचा प्रतिकार करण्यासाठी एक अत्याधुनिक संरक्षण-व्यवस्था आवश्यक आहे.

पंतप्रधान नरेंद्र मोदींची घोषणा

याच पार्श्वभूमीवर, १५ ऑगस्ट २०२५ रोजी लाल किल्ल्यावरून स्वातंत्र्यदिन भाषण करताना पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेसाठी ‘ड्रोन व क्षेपणास्त्रविरोधी संरक्षण कवच’ उभारण्याची महत्त्वाकांक्षी योजना जाहीर केली. त्यांनी स्पष्ट केले की पुढील दहा वर्षात भारतातील सर्व महत्त्वाची सामरिक केंद्रे आधुनिक अ‍ॅण्टी-एअरक्राफ्ट आणि अ‍ॅण्टी-ड्रोन प्रणालींशी लागली जातील.

ही योजना टप्प्याटप्प्याने राबवली जाणार असून, प्रथम टप्प्यात सीमाभाग, रिफायनऱ्या व मोठी शहरे कव्हर केली जातील. २०३५ पर्यंत पूर्ण भारतावर बहुस्तरीय हवाई सुरक्षा कवच (मल्टी लेयर्ड एअर डिफेन्स शिल्ड) उभारण्याचे लक्ष्य आहे. आजच्या जगात ड्रोन हे फक्त गुप्तचर साधन न रहाता थेट युद्धसामग्री झाले आहेत. पाकिस्तानकडून आलेल्या धमक्या, रशिया- युक्रेन युद्धातील अनुभव, तसेच पश्चिम आशियातील जहाजांवरील हल्ले हे दाखवतात की भारताला सर्वसमावेशक व

स्वदेशी हवाई संरक्षण व्यवस्था उभारणे ही काळाची गरज आहे.

ड्रोन्स, सायबरहल्ले आणि भू-राजकीय संघर्ष यांच्या संगमामुळे आज भारताच्या ऊर्जा सुरक्षेचे स्वरूप बदलले आहे. ऊर्जा पायाभूत संरचना, बंदरे, पाईपलाइन, रिफायनरी आणि वीज वितरण व्यवस्था यांना आता लष्करी धोक्यांचा सामना करावा लागत आहे. मे २०२५ मधील ऑपरेशन सिंदूर या कारवाईंदरम्यान भारताच्या पश्चिम आणि उत्तरेकडील सीमेजवळील ऊर्जा केंद्रे शत्रूच्या हल्ल्यांच्या कक्षेत असल्याचे स्पष्ट झाले. यामुळे ऊर्जा सुरक्षिततेला राष्ट्रीय संरक्षणाच्या चौकटीत आणणे अपरिहार्य आहे.

युद्धाचे स्वरूप बदलत आहे. पारंपरिक शस्त्रास्त्रांऐवजी आता मानवरहित ड्रोन, सायबर साधने आणि माहिती युद्ध यांचा वापर वाढतो आहे.

ड्रोनहल्ल्यांची उदाहरणे:

- १६ जुलै २०२५ रोजी इराकच्या कुर्दिस्तानमधील तीन तेलक्षेत्रांवर स्फोटक ड्रोन्सद्वारे हल्ला झाला.
- रशिया-युक्रेन युद्धात युक्रेनने रशियाच्या इंधन संरचना लक्ष्य केल्या.

- इस्रायल-इराण संघर्षांदरम्यान इस्रायलने इराणच्या साऊथ पार्स गॅस क्षेत्रावर हल्ला केला, तर इराणने प्रत्युत्तरादाखल हायफा रिफायनरी लक्ष्य केली.
- २०१९ मध्ये येमेनमधील हूथी बंडखोरांनी सौदी अरेबियाच्या अब्केक व खुरैस येथील तेल प्रक्रिया केंद्रांवर मोठा ड्रोनहल्ला केला. या घटनांमुळे ऊर्जा केंद्रे थेट युद्धभूमीचे लक्ष्य बनू शकतात हे अधोरेखित झाले.

जागतिक आर्थिक परिणाम

इराण-इस्रायल संघर्षानंतर ब्रॅट कूडचे दर केवळ एका आठवड्यात ७ टक्क्यांनी वाढून ७४ डॉलर प्रति बॅरलवर पोहोचले. आंतरराष्ट्रीय विमा कंपन्यांनी आखाती भागातील जहाजांसाठी युद्धजोखमी विमा दर ०.२-- ०.३ टक्क्यांवरून ०.५ टक्क्यांपर्यंत दुप्पट वाढवले. एका प्रवासासाठी हजारो डॉलर्सचा अतिरिक्त खर्च उभा राहिला.

सायबर हल्ल्यांचे वाढते प्रमाण

ऊर्जा सुरक्षेला मोठा धोका आता सायबर हल्ल्यांमुळे आहे. **आंतरराष्ट्रीय चित्रः** अमेरिकेतील कोलोनियल पाईपलाईन (२०२१) वर झालेल्या रॅसमवेअर हल्ल्यामुळे देशाच्या पूर्व किनार्यावरील ४५ टक्के इंधन पुरवठा ठप्प झाला.सायबरसुरक्षा कंपनी सीहोसच्या अहवालानुसार २०२४ मध्ये जगभरातील ऊर्जा, तेल-गॅस व युटिलिटी क्षेत्रांपैकी ६७ टक्के संस्थांवर रॅसमवेअर हल्ले झाले.

भारतातील आकडे : भारत आपले ८८ टक्के कच्चे तेल आणि ५० टक्के एलएनजी आयात करतो, त्यामुळे कोणताही अडथळा थेट अर्थव्यवस्थेवर परिणाम करतो. २०२२ मध्ये भारतातील पेट्रोलियम रिफायनऱ्यांवर ३.२ लाखहून अधिक सायबरहल्ले नोंदले गेले.

एप्रिल २०२५ मधील पहलगाम दहशतवादी हल्ल्यांनंतर भारतावरील डीडीएस हल्ल्यांमध्ये मोठी वाढ झाली. त्यातील ६६ टक्के हल्ले ऊर्जा क्षेत्रावर केंद्रित होते.

कोल इंडिया लिमिटेडच्या उपकंपनींवर हॉकिंगचा प्रयत्न झाला, तर २०२० आणि २०२२ मध्ये चीनशी संबंधित सायबर गटांनी मुंबई व लडाखमधील वीज वितरण व्यवस्थेत मालवेअर बसवले. ही आकडेवारी दर्शवते की भारताच्या ऊर्जा क्षेत्रावरील सायबर संरक्षण अद्याप अपुरे आहे.

ऊर्जा सुरक्षेवर धोरणात्मक लक्ष हवे

- भारताची वाढती अर्थव्यवस्था ऊर्जा आयातीवर प्रचंड अवलंबू आहे.
- देशातील एकूण तेल आयातीपैकी ४० टक्के तेल हार्मुझ सागुंद्रुपातीमार्गे येते. या मार्गात अडथळा निर्माण झाला तर आर्थिक संकट उभे राहते.
- ऑपरेशन सिंदूर दरम्यान भारताने ६०० हून अधिक ड्रोन आणि क्षेपणास्त्र अडवले, यापैकी ४० टक्के हल्ले गुजरात

आंतरराष्ट्रीय

वसंत गणेश काणे/१४२२८०४४३०

का ही कामे करण्यासाठी मानवी बुद्धीचा वापर होत असतो किंवा करावा लागतो. अकुशल कामे करण्यासाठी बुद्धीचा फारसा वापर करावा लागत नाही. एक सोपे उदाहरण घेऊन विचार करू. एखाद्या अकुशल कामगाराला दाग उचल म्हटले की तो दाग उचलीत. दाग ठेव म्हटले की, अकुशल कामगार तो दाग ठेवून देईल. या निमित्ताने बुद्धीचा फारसा उपयोग होत नाही. पण कोणता दाग उचलायचा आणि तो कुठे आणि कासा ठेवायचा यासाठी बुद्धिमतत्त्वाे वापर करावा लागतो. अशी कुशलेत्तेची कामे करण्याची क्षमता जर यंत्रात निर्माण झाली तर त्या शहाणपणाला कृत्रिम बुद्धिमत्ता (आर्टिफिशियल इंजेलेजन्स) असे म्हणतात. एखादी गोष्ट शिकणे, एखादा प्रश्न सोडविणे, एखादा निर्णय घेणे यासाठी मानवी बुद्धिमत्ता लागते. अनेक आकलनात्मक क्रिया (कोग्निटिव्ह फंक्शन्स) जसे, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार या सारख्या क्रिया संगणक पार पाडतो, हे आपल्याला माहीत आहे. यासाठी संगणकात अनेक प्रकारचे तंत्रज्ञान (टेक्नाॅलॉजी), तंत्रे /पद्धती (टेक्निक) वापरली जातात. अशी योजना केली की ते यंत्र मानवी बुद्धीप्रमाणे अकरनादी कामे पार पाडू शकते. या क्षमता म्हणजे आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स होय. मानवी मेंदू हा एक एकसंध (मॅनोलिथिक) अवयव आहे. तो अनेक बौद्धिक कामे पार पाडतो. कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआय) आता एक उद्योगोपुख तंत्रज्ञान राहिलेले नाही. यात कार्य करू शकेल असा एक विस्तृत संघ असतो. काही सेकंदात मोठ्या प्रमाणात सामग्री तयार करण्यापासून ते प्रश्नांची उत्तरे देणे, डेटाचे विश्लेषण करणे, कार्य स्वयंचलित करणे अशा अनेक गोष्टी कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या साह्याने साध्य करता येतात. मेंदूची ही क्षमता यंत्रात यावी यासाठी यासाठी काय करावे लागेल? अनेक तंत्रज्ञाने व तंत्रे एकमेकांबरोबर एकोप्याने काम करतील अशी योजना करावी लागेल. असे जर करता आले तर त्या यंत्रात मानवी बौद्धिक आवरण घडवून आणण्याची क्षमता येते.

संगणक अनेक बौद्धिक कामे पार पाडतो. पण त्यासाठी संगणकात एक विशिष्ट कार्यक्रम (प्रोग्राम) आखून दिलेला असतो. कृत्रिम बुद्धिमेत्तेद्वारेही अशी कामे पार पाडता येतात. संगणक आणि कृत्रिम बुद्धिमत्ता यातील मुख्य फरक हा आहे की, कृत्रिम बुद्धिमतत्तेत प्रोग्रामिंगची आवश्यकता आवश्यकता पडत नाही. कृत्रिम बुद्धिमतत्तेद्वारे पार पाडली जाणारी बौद्धिक आवरण घडवून आणण्याची क्षमता आहे.

१) शिकणे : असलेल्या माहितीतून (डेटा) शिकणे, आकार ओळखणे, त्यात सुधारणा करणे (यासाठी कृत्रिम बुद्धिमत्ता मार्गामधून सर्वोत्तम मार्ग शोधणे. **४) निर्णय घेणे :** एखाद्या परिस्थितीत मानवापेक्षा अधिक वेगाने आणि अचूक निर्णय घेणे. **५) मानवाची भाषा समजून घेणे ('नॅचरल लॅंग्वेज प्रोसेसिंग' - एनएलपी)**: मानवाची भाषा समजून घेणे, अर्थ लावणे, नवीन भाषा निर्माण करणे. **६) संगणक दृष्टी (कॉम्प्युटर व्हिजन)**: प्रतिमा 'पाहून' चेहेरे ओळखणे किंवा आवाज ऐकून व्यक्ती ओळखणे

कृत्रिम बुद्धिमत्तेचे तीन प्रकार

१) संकुचित कृत्रिम बुद्धिमत्ता (नॅरो / वीक एआय)

: ही विशिष्ट क्षेत्रातील ठरविक कामेच पार पाडते उदा. सिरी किंवा अलेक्साप्रमाणे आभासी मदत (व्हर्च्युअल असिस्टन्स), उपाय सुचविणे, लढाळा / खोटेपणा / काम ओळखणे (फ्रॉड ओळखणे)

माकडाहाती कोलित नको

२) साधारण कृत्रिम बुद्धिमत्ता (आर्टिफिशियल जनरल इंटेलिजन्स) : मानवाप्रमाणे आकलन, तर्क, विचार करण्याची क्षमता आहे. यात सध्या खूप वेगाने प्रगती होऊ लागली आहे **३) अतिव्यापक कृत्रिम बुद्धिमत्ता (सुपर इंटेलिजंट आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स)**: आजच्या मानवापेक्षा स्वतःची जास्त स्वतंत्र जाणीव असलेली (सेल्फ-अवेअरनेस), स्वतःत स्वतःहून सुधारणा करण्याची क्षमता असलेली बुद्धिमत्ता (केंपबल ऑफ सेल्फ इंग्युल्मेंट) आजच्या अनेक वैज्ञानिक कथांमध्ये अशा संकल्पना वापरलेल्या असतात.

कृत्रिम बुद्धिमत्तेचे फायदे

समस्यांची स्वयंचलित सोडवणूक, उत्पादनात वाढ, निर्णय अचूक घेण्यात साह्य, ग्राहकांचे अनुभव अधिक समृद्ध करण्यास मदत कृत्रिम बुद्धिमतत्तेद्वारे होऊ शकेल.

कृत्रिम बुद्धिमत्तेचे तोटे

कुशल मनुष्यबळाची आवश्यकता कमी होईव व बेकारी वाढेल, सायबर सिक्युरिटीविषयक समस्या वाढतील, पारदर्शितेमुळे नीतीविषयक समस्याही उद्भवू शकतील. कृत्रिम बुद्धिमत्ता हे आजवर मानवाला गवसलेल्या हत्यारामधले एक सर्वात प्रभावी हत्यार ठरणार आहे. त्याचा योग्य तोच उपयोग करण्याची जबाबदारी मानवावर येऊन पडली आहे. जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रावर याचा परिणाम होत चालला आहे. याच्या दुष्प्रयोगाचे एक जागतिक पातळीवरचे उदाहरण व्हिडिओच्या स्वरूपात नुकतेच समोर आले आहे. यात एक पात्र आहे अमेरिकेचे विद्यमान अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रंप तर दुसरे पात्र आहे, अमेरिकेचे माजी अध्यक्ष बराक ओबामा. अय्यक्ष डोनाल्ड ट्रंप यांच्या मनात बराक ओबामा यांच्याविषयी हत्यारामधले एक सर्वात प्रभावी हत्यार ठरणार आहे. व्हिडिओ खुद्द डोनाल्ड ट्रंप यांनीच ‘ट्रुथ स्पेशल’ या नावाच्या प्रसारमध्यमावर प्रसारित केला होता. सोबत एक शीर्षक होते, ‘कायद्यापेक्षा कोणीही मोठे नाही’ हे सर्व तथशील पाहता बराक ओबामा यांना खरोखरच अटक झाली की काय असा समज होऊ शकत होता. कारण ‘मी ओबामा यांना तुरुंगत टाकीनं’, अशा वक्ताने

मंथन

डॉ. विवेक राजे/१८८१२४२२२४

मा गील आठवड्यात आपण आपल्या देशाचा ७९ वा स्वातंत्र्यदिन साजरा केला. १५ ऑगस्ट १९४७ साली याच दिवशी या देशाला स्वातंत्र्य मिळाले. स्वातंत्र्य दिनाच्या पूर्वसंध्येला म्हणजे १४ ऑगस्ट १९४७ रोजी या देशाची फाळणी केली गेली. १४ ऑगस्ट रोजी पाकिस्तान अस्तित्वात आले, तर १५ ऑगस्ट रोजी भारत हे स्वतंत्र प्रजासत्ताक राष्ट्र म्हणून अस्तित्वात आले. देशाची फाळणी केवळ भौगोलिक निश्चितच नव्हती. तर ती हिंदू तत्त्वज्ञानाच्या आधारे आकार घेतलेल्या भारतीय राष्ट्रवादाच्या धार्मिक , सामाजिक, वैचारिक आणि नैतिक मुलंतत्त्वांना छेद देणारी होती. अनादी काळापासून हिंदू तत्त्वज्ञान नेहमीच सर्व समावेशक, प्रत्येकाला संपूर्ण वैचारिक स्वातंत्र्य देणारे आणि सहअस्तित्वाचा पुरस्कार करणारे होते. प्रादेशिक सीमा, उपसत्ता पध्दती, आहारविहार, भाषा यांच्या पलिकडील हिंदू सांस्कृतिक राष्ट्रवादाला आणि हिंदूंच्या सामाजिक सहअस्तित्वाच्या उदार वैचारिकतेला मुळातूनच हादरा देणारी ही घटना होती. धार्मिक आधारावर देशाची फाळणी होणे हे, त्या धामधूमीच्या काळातदेखील, त्यामुळेच हिंदू समाजासाठी अधिक धक्कादायक होते. कारण देशाचे विभाजन या सहअस्तित्वाला नकार देण्याच्या मुस्लिम मानसिकतेमुळे झाले. आम्ही बाकीच्यांपेक्षा श्रेष्ठ आहोत, अम्हाला विशेष लाभ, विशेष दर्जा असला पाहिजे. अन्य लोक दुय्यम आहेत या मुस्लिम धार्मिक तत्त्वज्ञानामुळे भारत विभाजित झाला. महात्मा गांधी, स्वातंत्र्य वीर सावरकर, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ, हिंदू महासभा या कोणालाही विभाजन मान्य नव्हते. ते मुस्लिम श्रेष्ठत्वाची भावना जोसाणान्या मुठभर मुस्लिम नेत्यांनी घडवून आणले, ही वस्तुस्थिती आहे.

विभाजनाला विरोध राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ, हिंदू महासभा, स्वातंत्र्य वीर सावरकर आणि अगदी महात्मा गांधी यांनीदेखील केला. माझ्या मृतदेहावरूनच या देशाचे तुकडे होतील , असे म्हणण्याचा आणि या देशातील जनतेच्या मनावर अधिराज्य करणाऱ्या गांधीजींनदेखील विभाजन मान्य करावे लागले. संघाची शक्ती तोकडी पडली. विलाजनाला सार्वव्यात मोठे आणि महत्त्वाचे कारण म्हणजे, सर्वात मोठा पक्ष असलेल्या काँग्रेसच्या म्हातऱ्या झालेल्या पुढार्यांमधे नसलेली राजकीय इच्छाशक्ती, अखंडत्वासाठी किंमत मोजण्याची नसलेली मानसिक तयारी आणि सत्ता पदाची निर्माण झालेली लालसा होय, असे आठ समाजवादी राममनोहल लोहिया त्यांच्या ‘फाळणीचे गुन्हेगार’ या पुस्तकात म्हणतात.

इंग्रजी सत्तेला भारतातून निघून जातांना दोन उद्दिष्ट साध्य करायची होती. एक म्हणजे अस्थिर परिस्थितीचा फायदा घेऊन मानसिक गुलाम असलेल्या भारतीय नेतृत्वाकडे सत्ता सोपवण्याची होती. ज्या योगे हा देश पुन्हा आपली जुनी ओळख जगाच्या पटलावर ठेवण्याकडे दुर्लक्ष करेल. दुसरे म्हणजे आपण या देशातून बाहेर पडल्यावर दीर्घकाळ हा देश एक दुबळा, एकटा नसलेला, स्थानिक अस्मितांचा आदार निर्माण केलेल्या मतवांदांमुळे आपसात भांडत, दुबळा राहील. त्यामुळे विभाजन करताना इंग्रजी सत्ता मोहमद अली जिना आणि मुस्लिम लिगच्या आधुनिक नेतृत्वाने मतवांदांमुळे आपसात भांडत, दुबळा राहील. त्यामुळे विभाजन करताना इंग्रजी सत्ता मोहमद अली जिना आणि मुस्लिम लिगच्या बजावे बुकते राहीले. हिंदू समाजाला याची सर्वात जास्त किंमत चुकवावी लागली. या एका पटनेने कोट्यवधी लोकांना आपला प्रदेश, वडीलोपाजित घरदार जमीन सोडून स्थलांतर करावे लागले. दहा लाखांपेक्षा जास्त लोक मृत्यूमुखी पडले. असंख्य

नाही याचे द्योतक आहे. आणि हे फाळणीचे दुःख सामान्य जनतेने आजही दिसरू नये म्हणूनच कदाचित पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी १४ ऑगस्ट हा दिवाजान विभाषिका स्मृती दिन जाहीर केला असावा. आजही हे अखंड भारताचे स्वप्न करोडो भारतीय नागरिक उराशी बाळगून आहेत. ते निश्चितपणे पूर्ण होणारही आहे. फक्त सामान्य माणसाला अभिप्रेत असलेल्या पध्दतीने न होता ते टप्प्या टप्प्याने, राजकारणाचे विविध वळसे वळणे घेत, पण निश्चित साकार होईल. हा विश्वास सर्व भारतीयांनी मनाशी बाळगायला हरकत नाही. कारण काळाच्या ओघात आणि निश्चित अशा धैर्य धोरणांची अंमलबजावणी करत आज या देशाने आणि विशेषतः हिंदू समाजाने सर्व क्षेत्रात मोठी आघाडी घेतली आहे. फाळणीचा काळ आणि आज यात पडलेला फरक पुढील मुद्यांवर नजर फिरवली तरी सहजपणे लक्षात येतो.

एक म्हणजे आज हिंदुत्ववादी विचारांची शक्ती, या विचारांना वाढलेले जनसमर्थन, आज फाळणीच्या काळाच्या तुलनेत हिंदूंची संघटित शक्ती मोठ्या प्रमाणात वाढलेली आहे. हिंदूंचे आर्थिक, सामाजिक, राजकीय सामर्थ्य प्रचंड प्रमाणात वाढलेले आहे. दुसरे म्हणजे, भारतातील मुसलमानांच्या मानसिकतेत बराच बदल घडलेला दिसतो आहे. बऱ्याच मुसलमानांना आज शरिया कायदे आणि कुराण व त्यातील नियमांनुसार जीवनपध्दती मान्य राहिलेली नाही. तिसरे म्हणजे भारत राहणारी मुस्लिम लोकसंख्या ही पाकिस्तानात राहणाऱ्या मुस्लिम लोकसंख्येपेक्षा जास्त आहे याची जागतिक समुदायाला जाणीव झालेली आहे. तसेच

अग्रतेख...

ॐ नमो जी आद्या । वेद प्रतिपाद्या । जयजय स्वसंवेद्या । आत्मरूपा ॥

अशा शब्दांत संत ज्ञानेश्वर माउली श्री गणेशवंदनेची सुरुवात करतात. हे विश्वाच्या आदिरूपाता, अनादिस्वरूपाता केलेले नमन आहे. माउली या आत्मरूपाता स्वसंवेद्य म्हणतात. स्वतःच स्वतःच्या चेतनेने जागृत, सजग असलेल्या स्वसंवेद्यतेचे हे वर्णन समाजासाठी लागू पडते. गणेशोत्सव हे याच सामाजिक चेतनेचे जागृत उदाहरण आहे. लौकिकार्थीने विचार केला तर वाजतागजत उसाही मिरवणुकीने श्री गणेशाची मूर्ती स्थापन करायची, दहा दिवस त्या मूर्तीची नित्यनेमाने पुजा-अर्चा, आरती करायची आणि त्यानंतर पुन्हा वाजत-गाजत मूर्तीचे विर्सजन करायचे, असा हा उत्सव. पण त्याचा सामाजिक आशय वेगळा आहे. मनामनाला जोडणारी ती प्रदीर्घ परंपरा आहे.

आज या गणेशोत्सवाला सुरुवात होत आहे. लाडक्या बापाचे अगमन होत आहे. यंदा तर आठवडाभरापासूनच मोठमोठ्या सार्वजनिक मंडळाच्या भव्य मूर्ती मिरवणुकीसह मंडपात दाखल झाल्या आहेत. सध्या स्पर्धेचे युग आहे. त्यामुळे मंडळामंडळांतील हेखात्यांची स्पर्धा असते आणि त्यासाठी मूर्ती आधीच मंडपात विराजमान होते. तसेही भाविक स्वयंसेवक आल्या लाडक्या देवतेची वर्षभरापासूनच वाट बघत असतात. त्यामुळे हा आनंदोत्सव थोडा तवकरच सुरू होतो आणि पाहता-पाहता अवघे वातावरण भारावून टाकतो.

गेत्या काही गणेशोत्सवांवर यंघनेने थोडीशी बंधने आणली होती. यंदा ती दिसत नाहीत. त्यामुळे जेल्लोषाचे प्रतीक असलेल्या मिरवणुका खूपच धाटात निघायच्या. खरे तर डिजेच्या अमर्याद आवाजातील मिरवणुका म्हणजेच उत्सव असा अर्थ नाही. हा उत्सव भक्तांच्या मनात असतो. तो भक्तांच्या श्रद्धेत असतो आणि तो तसुभरही कमी झाला नाही; उलट वाढतो आहे, हा शुभसंकेत मानता पाहिजे. या महोत्सवाशी अनेक सामाजिक, सांस्कृतिक गोष्टी जोडल्या आहेत. त्या या महोत्सवाचे वेगळेपण अधोरेखित करतात. सवाई माधवराव पेशवा यांच्या

राज्यकाळात शनिवारवाड्यात हा सण साजरा होत असे. त्या काळी भाद्रपद शु. चतुर्थीपासून दशमीपर्यंत सात दिवस उत्सव चालापरचा. मुख्यतः धार्मिक स्वरूपाच्या या उत्सवात कथाकीर्तनादी कार्यक्रम होत असत. १८९४ दरम्यान लोकमान्य टिळकांनी या उत्सवाला सार्वजनिक रूप दिले आणि स्वातंत्र्याचा विचार पेरण्यासाठी त्याचा मोठा प्रसार केला. ब्रिटिशांच्या राजवटीविरुद्ध लोकसंघटन व जनमत तयार करण्याच्या कामी या उत्सवाने खरोखर मोलाचे योगदान दिले. त्यानंतरच्या काळात लोकजागृतीचे एक साधन म्हणून त्यावेळच्या धुरिणांनी या उत्सवाला व्यापक, सार्वजनिक व ज्ञानसत्रात्मक स्वरूप दिले. समाजातील ऐक्याची भावना वाढावी, या हेतूने लोकमान्य टिळकांनी या लोकप्रिय उपास्य देवतेची निवड केली. सर्वांनी काही दिवस एकत्र येऊन वैचारिक मंडन करावे, समाजाच्या भल्याचा विचार करावा म्हणून हा उत्सव गणेशचतुर्थीपासून अनंत चतुर्दशीपर्यंत दहा दिवसांचा करण्यात आला. त्यासाठी पूजाअर्चादी धार्मिक विधींसोबतच कीर्तने, प्रवचने, व्याख्याने असे सांस्कृतिक व धार्मिक कार्यक्रम तसेच मेळे, पोवाडे, भावगीते, नकला, जादूचे प्रयोग असे मनोरंजनाचेही कार्यक्रम सुरू झाले. अशा सार्वजनिक गणेशोत्सवाचा समाजावर चांगलाच परिणाम होईल, याची लोकमान्य टिळकांना खात्री होती. गणेशोत्सवाला संघटनेचे तसेच वैचारिक जागृतीचे एक प्रभावी माध्यम बनवावे हा त्यांचा ध्यास होता. पारस्तंयातील आपल्या बांधवांना संघटित करावे आणि राष्ट्रीय अस्मिता जागृत करावी, हाही त्यामार्गाचा उद्देश होता. त्यामुळेच त्यांच्यासह अनेकांचे हात या सत्कर्मात लागत गेले. राष्ट्रीय एकात्मतेची भावना वाढीस लागवी अशी वदं व पोवाडे रचले गेले. तिथपासून तर आजपर्यंत या उत्सवाने आणि उत्सवाशी जोडलेल्या घटकांनी सामाजिक आशय सोडला नाही. आज या महोत्सवाचे थोडे बदलते रूप दिसत असले, तरी अनेक मंडळांतून सामाजिक आणि सांस्कृतिक परंपरा जपली जात आहे, हेही नाकारून चालणार नाही.

विशेष

प्रा. सुखदेव बखळे

‘सेंटर फॉर इन्व्हान्‌मेंटल रिसर्च एज्युकेशन’ (सीआयआरई) चे ठाम मत आहे की, पर्यावरण हा शाळांच्या चार भिंतीच्या अंतर् शिकवण्याचा विषय नाही. शैक्षणिक संस्थांना असा आधार बनवणे अत्यावश्यक आहे, जिथे शाश्वत जीवनशैलीचा उपदेश करण्याऐवजी त्याचे पालन केले जाते. उदाहरणार्थ ऊर्जा संवर्धन, कचरा व्यवस्थापन, पावसाचे पाणी साठवणे, शाळा-महाविद्यालय, शैक्षणिक परिसर आणि इतर परिसर हिरवे करणे, शहरी शेती, अक्षय ऊर्जेचा वापर, सार्वजनिक वाहतुकीचा वापर आणि कागदासारख्या संसाधनांची बचत. या प्रयत्नांमधून साकारत असलेले अनेखे शिक्षणचित्र आवर्जून तपासण्याजोगे आहे.

सीआईआरई ने सध्या उचललेले पहिले पाऊल म्हणजे भारतातील पर्यावरण शिक्षणाच्या यशस्वी मॉडेल्सचे दस्तावेजीकरण करणे. दिल्लीतील अनेक शाळा पावसाचे पाणी साठवणे, कचरा व्यवस्थापन आणि हिरवळ यासारख्या शाश्वत उपाययोजना करीत आहेत. संस्कृती स्कूलसारख्या नवीन शाळांच्या इमारतींनी आपल्या स्थापत्य डिझाईन प्लॅनमध्ये पावसाचे पाणी साठवण्याची प्रणाली समाविष्ट केली आहे, तर मीरा मॉडेल स्कूलने पावसाचे पाणी साठवण्याची प्रणाली स्थापित करण्यासाठी कोल्हापूरही नवीन इमारतीची वैशिष्ट्ये तयार करणारेवाक्यी विद्यमान संरचनेतच काम केले आहे. श्रीराम स्कूलने छात्रावलेत पावसाचे पाणी साठवण्याची एक यशस्वी प्रणाली लागू केली आहे. जुन्या काळात पाणी कसे वाचवले जात होते, हे समजून घेण्यासाठी विद्यार्थ्यांना ‘होइन-ए-शामी’ आणि झारपा या दोन पारंपरिक पाणी साठवण्याच्या संरचनांमधे नेते जाते.

आजघडीला अनेक शाळा आपल्या कँटीनजवळ गांठूळ-कंपोस्ट किंवा एंजाईम-कंपोस्ट खड्डे तयार करून कचरा व्यवस्थापन समस्या सोडवतात. नंतर हे कंपोस्ट बागांमम प्रकल्प आणि वृक्षारोपण मोहिमांमध्ये वापरले जाते. बहुतेक शाळा हस्तनिर्मित काढक बनवून काढाचा पुनर्वापर करतात. दिल्लीमध्ये ‘लीड स्कूल प्रोग्राम’ नावाचा एक अनोखा कार्यक्रम आहे. त्यात एक नियुक्त ‘लीड’ शाळा परिसरातील २५ इतर शाळांना पर्यावरणीय शिक्षण उपक्रमांवर मार्गदर्शन आणि प्रशिक्षण देते. राज्यस्तरीयमधील तितोनीया येथील ‘बैअरफुट कॉलेज’मध्ये सौर ऊर्जा आणि पर्यायी ऊर्जेचे सर्वातम मॉडेल सादर करण्यात आले. संपूर्ण

धर्म-संस्कृती

प्रा. दिलीप जोशी

श्रीमदभगवद्गीतेचा सहावा अध्याय ‘आत्मसंयम योग’ नावाने सुपरिचित आहे. नावावरून आपल्याला एवढे नक्की समजते की, संपन्न पाळ्याला भगवान सांगत असतील. कारण अपभ्रंशिक सवर्जण ऐहिक सुखासाठी दिवसरात्र धडपडत असतो. म्हणजे आपण सतत संसारिक कर्मरत असतो. सहज विचार करा; आपल्याला अपेक्षित सुखांना थांबा आहे का? याचे उत्तर नकारार्थी आहे. एक उपभोग मिळाल्या की लगेच त्याहून उच्च भोगासाठी आपली धडपड असते. कितीही इच्छापूर्ती झाली तरीही आपण अतृप्तच असतो. त्यातच भरतोदेखील. जसा काढक लाकूड पोखरू शकणारा भुंगा जेव्हा कमलदलात अडकतो तेव्हा तो कोवळा कमलदलात अडकून मरतो; पण तो कोवळ्या कमळाला पोखरत नाही तसेच आपणही स्वसामर्थ्य विपर्ययन संसारत मोहग्रस्त होऊन अडकतो. उपभोग आणि विषयभोग आपल्याला गोड वाटतात. पण हे सर्व विषय सदीप, अनित्य, दुःखाला कारणीभूत आणि मिथ्या आहेत. त्यामुळे ते आपल्याला बद्ध करतात. याचा अर्थ हे सर्व सुखोभोग, विषय नाशवंत आणि मर्यादित आहेत. हे आपल्याला सांगण्यासाठी हा आत्मसंयम योग आहे. विषय भोगातून बाहेर पडायचे असेल तर विषयांचे पंच छोटण्याचे एकमेव शस्त्र आहे ते म्हणजे संयम. भगवंतांनी हाच आत्मसंयम या अध्यायात विशद केला आहे.

‘यदा हि नैद्विषायसु न कर्मस्वनुजिजेत ।

सर्वसंकल्पसंयासी योगारूढस्तदोच्यते ।’

जो पुरुष इन्द्रियांच्या विषयात आणि तदनुरूप कर्मांमध्ये आसकत होत नाही, त्याला योगारूढ पुरुष म्हटले आहे. त्यासाठी आत्मसंयम योग हाच आहे. हा संयम स्वतःच्याच हातात आहे.

‘उद्धरेदामनात्मानं तानामयमसदायेत ।’

आलैव ह्यात्मनो बंधुराल्लैव विप्रातरुणः ।’

भगवान स्पष्ट सांगतात की, स्वतःच स्वतःचा उद्धार करावा. कारण आपणच आपले स्वतःचे मित्र आणि दुष्टा हे. याशिवाय घेतले की तत्पुत्रपर बरं वाटतं; थोड्या दिवसांनी पुन्हा दुःखण उफाळून येतं. यासाठी मन आणि शरीर यांना जोडणारी कळी लागणे बघूया -एखाद्या मोष्टेची जबरदस्त भीती किंवा चिंता वाटली की घशाला कोरड पडते. परीक्षेचा किंवा अनून कसला तणाव असेल तर पोटात गोळा येतो. समोर एखादा अपघात किंवा दुर्घटना पाहिली की हातापायातली शक्ती गळून जाते. याविपरीत सतत हसतमुख असणारी व्यक्ती क्वचितच आजारी पडते. आपल्या

शरीरातल्या आंतरिक क्रियांवरही अज्ञात मनाची सत्ता चालते.

उलट जर तुम्ही ठामपणे विचार केलात माझं शरीर तंतूरुस्त आहे, प्रतिकारशक्ती प्रबळ आहे तर अवचेतन मन तसाच आदेश शरीराच्या पेशींना, अवयवांना पोहोचवतं आणि रोगप्रतिकारशक्ती वाढते. एखाद्या आजाराबद्दल सतत वाचत राहणे, त्याची भीती बाळगणे, यामुळे तो आजार प्रत्यक्षात येण्याची शक्यता वाढते. मात्र सकात्मिक मनस्थिती ठेवून ठरवून टाकलं की, मला काहीही झालं तरी मी यातून बाहेर पडणारच, तर डॉक्टरही सांगतात- बोली माणसं पटकन बरी होतात. तेव्हा दुराचरण मनाशी बोला- मी निरोगी आहे, माझं शरीर बलवान आहे. सोबतच ध्यानधारणा व प्राणायाम, श्वासावर लक्ष केंद्रित केल्याने मेंदू शांत राहतो व रोगप्रतिकारशक्ती वाढते.

प्रा. सतीश मेरतकर/ मेहकर

• • •

विकासात खोडे घालू नका

‘वेध’ सररातील ‘शक्तिपीठ’ महामार्ग व्हावा लोकविकासाचा मार्ग’ हे स्फूट वाचले (तरुण भारत, २६

वाचक पत्रे

ऑगस्ट). मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस हे विकासाची दृष्टी असलेले, भविष्याचा वेध घेणारे नेतृत्व आहे. त्यांनी सादर केलेल्या अनेक योजना केवळ शेतकऱ्यांच्या नव्हे, तर राष्ट्रातील बहुसंख्य जनतेसाठी उपकारकच ठरल्या आहेत. या योजनांचा लाभ घेऊन जनतेने त्याचा प्रचंड फायदाही करून घेतला आहे. शक्तिपीठ महामार्गामुळेही रोजगाराच्या अनेक संधी उपलब्ध होणार आहेत. नागपूर ते गोवा या महत्वाकांक्षी महामार्गाच्या दोन्ही बाजूंना पेट्रोल पंप, हॉटेस, इस्पितळे, वाहन दुरुस्तीकेंद्रे, हवा-पंक्चरची दुकाने अशा अनेक प्रकारच्या व्यवसायांना चालना मिळून रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होणार आहेत. त्याचबरोबर पश्चिम महाराष्ट्रातून कोकणात-गोव्यात सहलीसाठी जाणाऱ्या पर्यटकांना सध्या उपलब्ध असलेल्या घाटांमध्ये प्रचंड वाहतुकीला सामोरे जावे लागते. त्यात वेळ, श्रम, पैसा, इंधन वाया जातेच; पण पर्यटकांची कुत्रेबाण होऊन सहलीसाठी मवाही निघून जाते. या महामार्गामुळे असे विविध फायदे होत असतानाही काही

गणेशोत्सवाची सुरुवात आपल्या महाराष्ट्रात, पुण्यात झाली असली, तरी दिल्ली, कोलकाता, गोवा, मद्रास यांसारख्या इतर प्रांतांतील शहरांत आणि विशेषतः दक्षिण-पश्चिमेतील राज्यांत मोठ्या उत्साहात हा उत्सव साजरा होऊ लागला. सार्वजनिक गणेशोत्सवामुळे संगीत, नकला, जादू, आदी कार्यक्रम करणाऱ्या कलाकारांना प्रोत्साहन मिळाले. नवे-नवे कलाकार उदयास आले. कार्यक्रम विनाम्य असल्याने सर्वसामान्य जनतेलाही सहभागी होता आले. नंतरच्या काळात गणेश मंडपासमरील मैदानात गाडलेल्या दोन बांबूला सोनेरी पडदा बांधून, सार्वजनिक खांबावरील दिव्यांवर पोते झाकून सिनेमे दाखवले गेले. रोज रात्री कोणत्या मंडळात कोणता सिनेमा होणार, हे दुपारपर्यंत त्या मंडळाच्या फकावर आणि ध्वनिक्षेपकावर जाहीर होत असे आणि आपल्या आवडीप्रमाणे नागरिक त्या-त्या मंडळाच्या मैदानात सायंकाळी जाऊन बसायचे. तेव्हा सिनेमा आणि तो देखील फुकटात बघणे पर्वणीच होती.

या गणेशोत्सवाचे आरंभपासूनच आणि आतापर्यंतचे खरे वेगळेपण म्हणजे त्या निमित्ताने समाजातील विविध घटक जवळ आले. समाजात स्नेहभाव वृंदावला. जातीचीच नव्हे, तर धर्माचीही दरी कमी झाली. अनेक मुस्लिम बांधव श्री गणेशाचे पूजन करतांना दिसतात. सांगलीच्या वाळवा तातुळ्यातील गोठखडी या गावातल्या मशिदीत तर गणपतीची दरवर्षी दहा दिवसांसाठी प्रतिष्ठापना केली जाते. यंदा त्याचे ४५ वे वर्ष आहे. या गणपतीचे दर्शन घेण्यासाठी हिंदूसह मुस्लिम धर्मीयांमोठ्या संख्येने येतात. याबद्दलची दंतकथा अशी आहे की, तिकडे एका मंडपात श्री गणेशाची प्राणप्रतिष्ठा झाली आहे. मात्र, पावसाळ्याचे दिवस असल्याने मंडा गळत होता. तेव्हा मुस्लिम बांधवांनी एकत्र येऊन मूर्ती मशिदीत हलवली. पुढे तीच परंपरा बनली. काही वेळा बकरी ईद हा सण गणेशोत्सवात आला असताना मुस्लिम बांधवांनी कुर्बानी केली नाही. एकादशीलाही या गावात मांसाहार होत नाही. हे कोणत्याही सक्तीने नाही तर अगदी मनापासून जपले

पर्यावरण शिक्षणाचे दस्तावेजीकरण

यासारख्या घांंना वर्षभर चालणाऱ्या शैक्षणिक कार्यक्रमांसाठी लोकभारती कॅम्पसमध्ये आमंत्रित केले जाते. अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना प्रथम तयार करण्यासाठी गावकऱ्यांना येण्याचा अडचणी नीट समजून घेण्यासाठी सहा महिने गावातील एका कुटुंबासोबत रहावे लागते. तसेच लोकभारती शेजाराच्या समुदायांना निसर्गाशी सुसंगत राहण्यास मदत करते. पुण्यातील अक्षरचंदन शाळा हे पर्यावरणीय शिक्षणाचे एक आदर्श उदाहरण आहे. शाळा अनेक शाश्वत उपाययोजनांचे पालन करते, जे देशभरातील इतर शाळांमध्ये सहज स्वीकार्य जाऊ शकतात. जलसंवर्धन, गांठूळ खातासह कचरा व्यवस्थापन, विद्यार्थ्यांनी विविध भाष्या आणि कडधान्ये पिकवलेली शेती आणि अनेक पर्यावरणीय प्रकल्प त्यात आहेत. कॉर्पोरेट घराण्यांनी टाकून दिलेला कागद ही संस्था वापरते. वर्तमानपत्रे दान केले आहेत. या मराठी माध्यमाच्या शाळेत, प्रत्येक विद्यार्थी आणि शिक्षकाच्या गाय्यामध्ये पर्यावरणीय जागरूकता आहे आणि कृतीतून शिकवले जाते. शास्त्रवेदान शाळा ही देशभरातली काही अग्रगण्य संस्थांपैकी एक आहे, ज्यांनी शास्त्रवेत्तेवर लक्ष केंद्रित करून खरोखरच समग्र पद्धतीने पर्यावरणीय शिक्षण देण्यासाठी पुढाकार घेतला आहे.

मसुरीच्या हॅम्प्टन कोर्ट येथील ‘कॅन्व्हेंट ऑफ जीसस अँड मेरी स्कूल’ने गेल्या १८ वर्षांमध्ये एक आदर्श कचरा व्यवस्थापन मॉडेल विकसित केले आहे. विपीन कुमार यांनी डिझाईन केलेल्या एका साध्या मॉडेलने शाळेला शुन्य कचरा क्षेत्र बनवले आहे. विद्यार्थी आपल्या वातांतील कचरा दोन डब्यांमध्ये कसा वेगळा करायचा हे शिकत आहेत. वाय्विंतरिक्त इंधता चौथी ते दहावीला प्रत्येक विद्यार्थी आठवड्यातून पाच घरांमधून घन/सुका कचरा गोळा करतो. तो शाळेत आणतो आणि कचरा व्यवस्थापन कक्षात वेपंक्तिकराऱ्या वेळाला करतो. हा घनकचरा शहरातील सरकारी-अधिकृत कचरा संकलन केंद्रांमध्ये ठेविला जातो. वाय्विंतरिक्त शाळेतील मुलांना ओल्या, जैव विघटनशील कचऱ्याचा पुनर्वापर करायला शिकवले जाते. जो शाळेभोवती वृक्षारोपण मोहिमेत वापरला जातो. मुले अगदी लहानापासूनच कचरा व्यवस्थापनाबद्दल शिकत असल्याने स्वतःचा कचरा व्यवस्थापित करण्यास स्वयंसेवक बनतात. हे मॉडेल कचरा वेचकांसाठीदेखील खूप उपयुक्त आहे. कचरा वेचकांना किंवा कचरा वेचकांच्या मुलांना शाळेत मोफत प्रशिक्षण दिले जाते. हॅम्प्टन कोर्ट कचरा व्यवस्थापन मॉडेल भारतातील अधिकाधिक शाळांमध्ये स्वीकारले पाहिजे..

॥

(लेखक अर्थशास्त्रज्ञ निवृत्त प्राध्यापक आहेत.)

श्रीगीता : आत्मसंयम योग

आपल्याला सांगणं आणि विवेकाच्या उपचारांचे घालवायला आहे. त्यासाठी आपल्याला सहज जन्म शकेल, असा उपाय भगवंताने सांगितला.

‘युक्ताहारविहारस्य युक्तचेष्टस्य कर्मसु ।

युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवती दुःखः ॥’

आत्मसंयम कुटून सुरू करायचा तर संयमित नियमित आहार आणि विहार, नियमकर्मत संयमित राहणे, निद्रा आणि जागरण यातही संयम हवा. (रात्रंदिवस मोबाईलमध्ये अडकलेले आपण ना झोप ना जेवण व्यवस्थित घेतो.) संयमामुळेच दुःखहरण होते. पुढे त्याला संयमित चित्तवृत्ती प्राप्त होते. भोग कामनांविषयी आकर्षण राहत नाही. मग असा पुरुष योगारूढ झाला असे समजावे. जसा एखादा दिवा निर्वात रच्यळी स्थिर राहतो तसाच संयमित चित्ताचा योगारूढ पुरुष सर्व दिशेतील स्थिर राहतो. सुखाने आणि दुःखाने विचलित न होता तो पुढे चालतो.

‘शानेः शानेनैवैवमुद्धृत्या धृतिर्गीहीतया ।
अप्यन्यस्य मनः कृत्वा न क्विदिगंघ्रिं वितयेत् ॥’
विवेक आणि संयमाने मनाला स्थिर करून आत्मबुद्धीने सर्वांतून मनाला निवृत्त करायचे. मनाला प्रकळमाने आत्मस्वरूपात स्थिर करून त्यानंतर कोणत्याही विषयाचे स्मरण करायचेच नाही.

‘यतो यतो निश्चरति मनश्चलन्मस्थिरम् ।
तदस्त्वतो नियमैरेवात्मन्येव शान् नयेत् ॥’
आपले मन अपयत्न, काळिंक, चंचल आणि अस्थिर आहे. ते विषयाकडे वारंवार धावते. त्या मनाला आत्मसंयमाने आवर घालून विवेकाने त्याला स्वरूपस्थितीत बांधून ठेवणे. यालाच आत्मसंयम योग म्हणतात. बरे सांगू, ज्याचे मन संयमित त्याच्यातील जोगुण पूर्ण शान्त स्वरूप होते. जोगुण शान्त असेल तर त्याला ऐश्वर्याचा विवेक प्राप्त होतो. उदा. झोपेसाठी वातानुकूलित खोली असणे हे झाले ऐश्वर्य आणि वातानुकूलित नसली, तरी साध्या खोलीतही वातानुकूलितसारखी गोड झोप लागणे हा ऐश्वर्याचा विवेक. दोन्ही स्थितीत जो समसुख मानतो तोच चाच सर्वसुखी आहे.

भगवान पुढे सांगतात... ‘**यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वच मयि पश्यति ।**

तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥’

सर्व जीवमात्रात परमेश्वर पाहतो त्याला मी दूर नाही किंवा मला तो दूर नाही. तो आणि मी एकच हे अर्जुना. जो स्वतःकडे जसा पाहतो तसाच इतर जिवांना सम भावाने पाहतो. सुख आणि दुःख सदाच पारड्याने मोजतो तो सामान्य असला, तरीही तो योगीच आहे. हा विवेक साधण्याचा प्रयत्न आपण नक्की करू शकतो. यावर अर्जुन शंका विचारतात आणि भगवंत उत्तर देतात. ही प्रश्नोत्तरी आपल्या दृष्टीने महत्त्वाची आहे. अर्जुन म्हणतात, हे भगवंता! तुम्ही सांगितलेला समत्वभाव कळला, पण मन तर चंचल आहे, अस्थिर आहे. त्याला वश करायचे म्हणजे वारा हातात कांडण्यासारखे आहे. त्यामुळे खरंच हा समत्वभाव मिळू शकेल?

भगवंत हेच सांगतात... ‘**असंशय महाबाहो मनो दुर्निर्गध चलम् ।**

अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च मयूते ॥’

तुझा संशय बरोबर आहे, पण त्यासाठी अभ्यास, वारंवारिता यामुळे ते शक्य होईल. पुन्हा अर्जुन विचारतो की, समजा आपल्याला सर्वापत्ती समभाव साधला गेला; कालांतराने ही वृत्ती आपल्यातून नष्ट झाली तर त्यामुळे नुकसान होईल का? याचे उत्तर भगवंत देतात की, अशा योगप्रश्न पुरुषांचे कोणतेही नुकसान होणार नाही. त्याला मोक्ष मिळाला नाही तरी पूर्वजन्मीच्या अभ्यासामुळे पुढील जन्म पुन्हा योग परंपरेतच होईल, हा विश्वास भगवान देतात. आणि जर योगप्रश्न न होता तो कायम संयमित राहिला तर त्याला हमखास मोक्ष प्राप्ती आवूच.

थोडक्यात सर्व विषयांचा त्याग करून आपले मन विषयांपासून निवृत्त करावे. ‘प्रपंच रचना सर्वही भोगून त्यागिली’ हे संयमाने शक्य आहे. कारण मानावर संयमन केले तर माणूस अंतर्मुख होतो. अंतर्मुख मनूष्य योगाभ्यासाने आत्मस्वरूप स्थितीत स्थित होतो. हीच आपली परमार्थिक विवेक स्थिती आहे. पण समजा प्रयत्न करूनही ही स्थिती प्राप्त झाली नाही तरी भगवंतांनी आपल्याला अधोगती निश्चित होणार नाही; उलट पुढील जन्म साधकाचा मिळेल, असे प्रतिज्ञापत्र दिले आहे.

‘आता अवधान एकले दिजे । मग सर्व सुखांसी पात्र होईजे ।

हे प्रतिज्ञांतर माझे, उदा एका ॥’

॥

९८२२२६१७३५

जाते. कोल्हापूर जिल्ह्यातील कुरुंदवाड येथे तर पाच मशिदींमध्ये गणपती बसवला जातो. गावातील कुडेखान बडेनाल साहेब मशीद, टेणणपूर मशीद, बैरागदार मशीद, शेळके मशीद आणि कारखाना या पाच मशिदीत श्रीची प्रतिष्ठापना होते. असे अनेक समुदायांच्या बाबतीत अनेक ठिकाणी घडतांना दिसते. त्यामुळे हा केवळ धार्मिक उत्सव नाही, तर तो सामाजिक आणि सांस्कृतिक ऐक्याचा महोत्सव आहे. गणेशोत्सवाला सार्वजनिक स्वरूप आल्यापासून आजतागायत त्यात अनेक स्थित्यंतरे झालीत, हे खरे आहे. स्वातंत्र्यपूर्व काळात या उत्सवाचे स्वरूप धार्मिक, सामाजिक व राष्ट्रीय होते. स्वातंत्र्यप्राप्ती, एकात्मता, स्वदेशी या मुद्यांवर ते केंद्रित होते. आज थोडे स्वरूप बदलले आहे. उत्कृष्ट रोषणाई करणे, कर्मणुकीचे व मनोरंजनाचे विविध कार्यक्रम आयोजित करणे यावर अधिक भर दिला जात आहे. मेळे, पोवाडे मागे पडले असून त्याची जागा संगीत, नृत्य आणि स्पर्धांनी घेतली आहे. मिरवणुकीतील डिजेच्या कर्णकर्कश आवाजात सिनेमाची गाणी वाजवली जातात आणि त्यावर तरुणाई थिरकते. शोषकून जातांना आपल्याही हृदयाचे ठोके त्या डिजेसारखे जोरजोराने वाजतात! असे काही बदल काळाच्या ओघात होताने. काळाच्या ओघात बदल अपरिहार्य असतात. मात्र ते सकारात्मक असायला हवेत. सामाजिक हिताच्या व प्राप्तीच्या दृष्टीने बदल व्हावेत हे जास्त महत्त्वाचे आहे. त्यासाठी समाजाचे चिंतन करणे गरजेचे आहे.

समाजाच्या गरजेनुसार परंपरा निर्माण होतात आणि गरज संपली की परंपरेचा हळूहळू न्हास होतो. गणेशोत्सव मात्र वर्षानुवर्षे कायम आहे. याचा दुसरा अर्थ असा की, या परंपरेची अजूनही समाजाला तेवढीच गरज आहे. ‘संवदी पावावे निर्वाणी रखावे...’ अशा आराधनेची आवश्यकता या देशाला आजही आहे. कारण ऐक्य गरजेचे आहे आणि समाजोपयोगी कार्याला सर्वत्र हात लागणेही. त्यामुळेच यंदाही बापाच्या एवढेच मागणे आहे की, त्यानेच आम्हा सगळ्यांचा विवेक जागा करावा आणि अम्हाला इष्टाची, कल्याणाची व मांगल्याची दिशा दाखवावी. ॥

वेध

गिरीश शोरेकर

कथा अमरावतीच्या रेल्वे उड्डाणपुलाची

देशातल्या अनेक शहरांना उड्डाणपूल कसा असतो, हे १९६३ साली कदाचित माहीतही नसेल, तेव्हा अमरावतीच्या राजकमल चौकातून सुरू होणाऱ्या रेल्वे उड्डाणपुलाचे बांधकाम सुरू झाले. पुढच्या पाच वर्षात तो तयार होऊन वाहतूक सुरू झाली. त्यावेळी या उड्डाणपुलाचे प्रचंड आकर्षण होते. पुलावरचा फुफ्फुस व कठज्यांना खेदून उभे राहायचे आणि खालची वर्दळ बघत आनंद लुटायचे, हा अनेकांचा तेव्हा दित्काम होता. विरगुळा म्हणून फेरफटका मारण्याचे ते हक्काचे ठिकाण होते. वर्ष पुढे सरकत गेले. दोन आणखी उड्डाणपूल झाल्याने शहराच्या रचनेतही बदल झाले. स्वामाविकेपणे या उड्डाणपुलाचे आकर्षण कमी झाले होते, पण त्याची उपयोगिता अजिबात कमी झालेली नाही. एकेकाळी या पुलाने शहरातल्या ७० टक्के वाहतुकीचा भार उचलला आहे. वाहतुकीसाठी काही नवे पर्याय उपलब्ध झाल्याने संदर पुलावरून सर्व प्रकारची वाहतूक बंद करण्यात आली आहे. आतासूचही वाहतूक होताना अन्य मार्गावर वळविण्यात आल्याने त्या रस्त्यांवर खूप भार वाढला. प्रचंड वाहतूक कोंडीचा प्रत्यय पहिल्याच दिवशी अमरावतीकरांना आला.

सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या नोंदीनुसार बंदिस्त स्वरूपाच्या या उड्डाणपुलाला आता ६२ वर्षे पूर्ण झाली आहेत. राज्याच्या व रेल्वेच्या बांधकाम विभागाने सुंगुप्तपणे हा पूल तयार केला आहे. बांधकामाचे जे नियम आहेत,

त्यानुसार या पुलाने आयुष्यमान केव्हाच संपुष्टात आले. वेळेवेळी डागडुजी करून पुलाने आयुष्य पुढे ढकलण्याचे काम आतापर्यंत झाले. असे का करता हे कोणीच संबंधितांना विचारले नाही, हे आश्चर्य आहे. रेल्वे विभागाच्या हद्दीत पुलचा जो भाग आहे, तेथे गर्डर टाकून हा पूल बनविण्यात आला आहे. त्याच गर्डरला नटबोल्तेने जोडलेल्या प्लेट्स कमकुवत होत असल्याचे लक्षात आल्यावर रेल्वे विभागाने पुलची प्राथमिक तपासणी केली. त्यात धक्कादायक वास्तव समोर आल्याने त्यांनी पुलावरून जड वाहतूक बंद करण्याच्या सूचना दिल्या. सार्वजनिक बांधकाम विभागाने या पुलाने लगेच खोली संरचनात्मक परीक्षण केले. अहवाल येताच सर्व प्रकारची वाहतूक बंद करण्याचा निर्णय घेऊन पूल पाडून नवा बांधणे हाच पर्याय त्यांनी जाहीर केला. जनतेच्या सुरक्षेपलीकडे काही नाही. पण, किमान पायदळ व दुवाकीने जाण्याचाच जर हा पूल सहन करत नसेल तर मग या पुलची देखभाल सांभाळणाऱ्या विभागाच्या कार्यपद्धतीचे परीक्षण करणे आवश्यक ठरते. कारण या पुलचा काही भाग पडण्यापर्यंतच्या स्थितीत येतो आणि संबंधित दोन्ही विभागाकडून कोणतीच पूल हालचाल होत नाही. अचानक पूल बंद करण्याचीच घोषणा होते म्हणजेच कोणाचेच त्याकडे लक्ष नव्हते, असा त्याचा अर्थ आहे. नाकातोडात पाणी शिरण्याची वेळ आल्यावरच सगळे खडबडून जागे झाले. आपल्या अखत्यारीतला पूल शिकस्त होत असले किंवा त्यात कोणत्याही प्रकारचा असेल तर वेळेत दखल घ्यायची कोणी याचा जाब दोन्ही विभागाना जनतेने विचारण्याला हवा. दोन वर्षांपूर्वी खा. अनिल बोडे यांनी येथे नवा पूल तयार करण्याचे सुतोवाच करून नवे डिझाईन करण्याच्या सूचना दिल्या होत्या, त्याचे काय झाले? तेव्हाच हा विषय बांधकाम विभागाने ताकदीने रेटला असता तर आजची स्थिती वेगळी असती. जुळे महिन्यात जड वाहतुकीसाठी पूल बंद झाल्यावर त्यांनी रेल्वे मंत्र्यांना नव्या पुलसाठी धोर्षाची मागणी केली, त्याचे उत्तर अद्याप जाहीर झालेले नाही.

पुलासंदर्भातला जो घटनाक्रम समोर आहे, तो कमालीचा संशयास्पद आहे. वेगवेगळ्या लॉजिस्टाण्या चर्चा शहरात होत आहेत. पुलाचे नवे डिझाईन शक्यता पुढच्या ५० वर्षांच्या वाहतुकी

जिल्ह्यात गणेशोत्सवाचा जल्लोष पारंपारिक वाद्यांच्या गजरात बाप्पाचं आगमन

तथा वृत्तसेवा

बीड दि. २७ ऑगस्ट

गणपती बाप्पा मोरया, मंगलमूर्ती मोरया म्हणत मानाच्या गणपतीची मिरवणूक विविध शहरात लक्ष वेधून घेत आहे. गणेशोत्सवाचा आज पहिला दिवस आहे. उत्सवमूर्ती आता थाटात त्यांच्या स्थापना ठिकाणी पोहचत आहेत. त्याठिकाणी विधीवत प्राण प्रतिष्ठापना करण्यात येईल. राज्यात आज घरोघरी आणि विविध मंडळात जल्लोषात गणपती बाप्पाचं आगमन झालं आहे. ढोल-ताशांच्या नादात आणि पारंपारिक वाद्यांच्या गजरात थाटात बाप्पाचे आगमन झाले. मानाच्या गणपतीच्या आगमन सोहळ्याची विविध शहरांमध्ये धूम सुरू होती. भाविक भक्ती भावात न्हाऊन निघाले.

राज्यभरात पुढील १० दिवस गणेशोत्सव हा सण मोठ्या उत्साहात पार पडणार आहे. मुंबई मधील सगळ्या मोठ्या गणपती मंडळांमध्ये उत्साहाच वातावरण पाहायला मिळत आहे. लालबाग-परळ परिसर तर गर्दीने फुलून गेला आहे आणि लालबाग च्या राजाच दर्शन घेण्यासाठी पहिल्याच दिवशी मोठी गर्दी पाहायला मिळत आहे. लालबागच्या राजाच्या मुख दर्शन घेण्यासाठी भली मोठी रांग लागली आहे. राज्यातही अनेक शहरात, गाव खेड्यात गणेशोत्सवाचा आनंद सोहळा सुरू झाला आहे. दीड दिवसांचा, पाच दिवसांचा, दहा दिवसांच्या घरगुती गणपतीचे आगमन झाले.

अंबाजोगाई पोलिसांनी नाट्यमयरीत्या अवध्या सहा तासात खून करणाऱ्या आरोपीस तुळजापूर येथून केले जेरबंद

तथा वृत्तसेवा

अंबाजोगाई दि. २७ ऑगस्ट

अंबाजोगाई शहरात श्री गणेशाच्या स्थापनेची धामधूम सुरू असताना शहरातील साखर कारखाना रोड असलेल्या हॉटेल दरबार या ठिकाणी काल रात्री अविनाश देवकर या युवकावर दुसऱ्या युवकाने तीक्ष्ण हत्याराने वार केल्याने त्याचा जागीच मृत्यू झाला होता. या हत्ये नंतर आरोपी घटनास्थळावरून फरार झाला होता.

अंबाजोगाई येथील अप्पर

पोलीस अधीक्षक चेतना तिडके पोलिस अधिकारी ऋषिकेश शिंदे, शहर पोलीस स्टेशनचे पोलीस निरीक्षक शरद जोगदंड, पोलीस उपनिरीक्षक कांदे, निलंगेकर, कांबळे यांच्यासह सह पोलीस पथकाने घटनास्थळी दाखल होऊन मयत अविनाश देवकर यांचा मृतदेह स्वामी रामानंद तीर्थ रुग्णालयात हालवण्यात आलेला होता. त्या नंतर रुग्णालय परिसरात प्रचंड गर्दी

आरोपी स्वराज्य पौड याने स्वसंरक्षणार्थ गुन्हा केल्याची कबुली

जमा झाली होती

त्या नंतर अप्पर पोलीस अधीक्षक चेतना तिडके पोलीस अधिकारी ऋषिकेश शिंदे, शहर पोलीस स्टेशनचे पोलीस निरीक्षक शरद जोगदंड यांच्या मार्गदर्शनाखाली पोलीस उपनिरीक्षक ज्ञानेश्वर कांबळे

पोलीस कॉन्स्टेबल भागवत नागरगोजे पोलीस कॉन्स्टेबल गायकवाड यांनी आरोपी स्वराज पौड याचा सीसीटीव्ही च्या आधारे मार्ग काढत लातूर गाठले आणि त्यानंतर तो लातूरहून पुण्याला जाण्यासाठी एका ट्रॅव्हल्स ने बसल्याचे त्यांच्या तपासात दिसून आल्याने त्यांनी नाट्यमयरीत्या ट्रॅव्हल्स चालकास ट्रॅव्हल्स तुळजापूर येथे थांबवण्यास सांगितली आणि तुळजापूर पोलिसांच्या

मदतीने आरोपी स्वराज पौड यास ताब्यात घेतले असून आज पहाटे अंबाजोगाई शहर पोलीस स्टेशनला आणून हजर केले आहे. दरम्यान प्राथमिक चौकशी मधून आरोपी दरम्यान प्राथमिक चौकशी मधून आरोपी स्वराज पौड याने स्व संरक्षणार्थ हा हल्ला केल्याचे त्याचे म्हणणे आसून पुढील तपासात कोणकोणत्या बाबी समोर येतात हे आता पहावे लागणार आहे.

ना. पंकजाताई मुंडे यांच्या 'रामटेक' निवासस्थानी पर्यावरणपूरक गणरायाचे थाटात आगमन 'श्री' ची उत्साहात झाली प्रतिष्ठापना ; सामान्य माणूस, वंचितांसाठी काम करण्यासाठी शक्ती मिळावी यासाठी केली प्रार्थना

आंतरराष्ट्रीय कराटे स्पर्धेत साहद शेख याचे यश

तथा वृत्तसेवा

मुंबई दि. २७ ऑगस्ट

राज्याच्या पर्यावरण व पशुसंवर्धन मंत्री ना. पंकजाताई मुंडे यांच्या 'रामटेक' या शासकीय निवासस्थानी पर्यावरणपूरक गणरायाचे बुधवारी मोठ्या थाटात वाजतागजत आगमन झाले. ना. पंकजाताई मुंडे व कुटुंबियांनी श्रीची उत्साहात प्रतिष्ठापना केली.

ना. पंकजाताई मुंडे यांच्या निवासस्थानी दरवर्षी गणेश चतुर्थीच्या दिवशी श्रीची प्रतिष्ठापना केली जाते. स्वतः पंकजाताई मुंडे या उत्सवाची सर्व तयारी करतात. गणपतीची मुर्ती आणण्यापासून ते त्याची स्थापना करण्यापर्यंत त्या स्वतः बारकाईने लक्ष घालतात, यावर्षी त्यांनी गणपतीची आरास अतिशय आकर्षक व सर्वांचे लक्ष वेधून

घेणारी केली आहे. सकाळी ढोल ताशांच्या निनादात गणरायाचे आगमन झाले, त्यानंतर विधीवत पूजनाने ना. पंकजाताई मुंडे, त्यांचे चिरंजीव आर्यमान पालवे यांनी श्रीची प्रतिष्ठापना केली. यावेळी माजी खासदार डॉ. प्रीतमताई मुंडे, अगस्त्य खाडे व कुटुंबिय उपस्थित होते.

सामान्य माणूस अन् वंचितांसाठी काम करण्याची शक्ती मिळो बाप्पाने प्रत्येक संघर्षावर मात करून पुढे जाण्यासाठी शक्ती दिलीय. यापुढील काळात देखील सामान्य

माणसासाठी, वंचितांसाठी सातत्याने काम करता यावं एवढी शक्ती मला मिळावी अशी

प्रार्थना आपण बाप्पाकडे केली असल्याचं ना. पंकजाताई मुंडेंनी माध्यमाशी बोलताना सांगितलं. दरम्यान, पर्यावरणपूरक गणेश मूर्त्या स्थापन करण्याबाबत त्या म्हणाल्या, मी आता पर्यावरण मंत्री असले तरी फार पूर्वीपासून माझ्या घरी मातोचाच गणपती मी आणते. तथापि पीओपी च्या मूर्त्या शक्यतो आणूच नका, आणल्याच तर त्याचे विसर्जन पर्यावरण विभाग आणि न्यायालयाचे दिलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार करावं ही लोकांकडून अपेक्षा व्यक्त आहे असं त्या म्हणाल्या.

तथा वृत्तसेवा

माजलगाव दि. २७ ऑगस्ट

छत्रपती संभाजीनगर येथे पार पडलेल्या आंतरराष्ट्रीय खुल्या कराटे चॅम्पियन्सशिपमध्ये काता व कुमिटे या स्पर्धेत येथील साहद सादेक शेख याने प्रथम क्रमांक मिळविला आहे. छत्रपती संभाजीनगर येथे दि. २४ रविवारी एसडीएमएए इंटरनॅशनल ओपन कराटे चॅम्पियन्सशिप २०२५ चे आयोजन सेल्फ डिफेंस मार्शल आर्ट्स असोसिएशन महाराष्ट्र, एस. बी. वेलफेअर फाउंडेशन पुणे, सेल्फ डिफेंस मार्शल आर्ट्स असोसिएशन छत्रपती संभाजीनगर यांचे वतीने करण्यात आले होते. यामध्ये येथील

साहद सादेक शेख याने अंडर १५ मध्ये काता प्रकारात प्रथम तर

कुमीते प्रकारात द्वितीय क्रमांक मिळविला आहे. त्याच्या या

यशाबद्दल संघर्ष मजूर संघटनेचे संस्थापक अध्यक्ष सादेक शेख, माजेद सर, राजु कुंरेशी, इकासम राज, शेख अफसर, सय्यद गफ्फार, अयान सय्यद, अमान खान, मकसुद शेख, संजय जाधव, युवराज शिंदे, सादर आत्मार, गुलाब खान, जावेद सय्यद, अखिल शेख यांचेसह सर्व जिल्हाभरातून तसेच असंगठित बांधकाम कामगार कृती समिती महाराष्ट्र राज्य च्या कामगार व सदस्यांनी अभिनंदन केले आहे.

कै. दत्ताजी भाले शैक्षणिक संकुलात श्री ची स्थापना

तथा वृत्तसेवा

अंबड दि. २७ ऑगस्ट

कै. दत्ताजी भाले शैक्षणिक संकुलात स्थानिक व्यवस्था समितीचे अध्यक्ष माननीय श्री व्यंकटेश जी गोसावी यांच्या शुभहस्ते श्री ची स्थापना करण्यात आली. या स्थापनेच्या वेळी ढोल ताशे वाजवत गणेश मंडळाचे सर्व सदस्य यांनी स्वागतासाठी काढलेल्या सुंदर रांगोळ्या मन भावावर भारावून गेले होते. यावेळी माननीय श्री वेंकटेशजी गोसावी व प्राथमिक विद्यालयाचे मुख्याध्यापक श्री. प्रदीप जोशी सर यांच्या उपस्थितीमध्ये श्री ची स्थापना संकुलामध्ये करण्यात आली. व श्री ची आरती

करण्यात आली. सर्व विद्यार्थ्यांना व शिक्षकांना प्रसाद वाटप केले. यावेळी विद्यालयांमध्ये सर्व शिक्षक वृंद आवर्जून उपस्थित होते.

पुराच्या पाण्यात वाहून गेलेल्या आमरे अजमेर पठाणच्या कुटुंबियांना धनंजय मुंडे यांच्या प्रयत्नातून प्रशासनाकडून चार लाखांची मदत

तथा वृत्तसेवा

परळी वैद्यनाथ दि. २७ ऑगस्ट

परळी वैद्यनाथ तालुक्यातील पांगरी परिसरातील पुलाच्या कामावर असताना परळी शहरातील कामगार आमरे अजमेर पठाण या तरुणाचा पुराच्या पाण्यात वाहून जाऊन मृत्यू झाला होता; परळीचे आमदार धनंजय मुंडे यांच्या प्रयत्नातून सदर तरुणाच्या कुटुंबीयांना आज प्रशासनाच्या वतीने चार लाख रुपयांच्या मदतीचा धनादेश सुपूर्द करण्यात आला.

राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचे युवक नेते तथा जिल्हा परिषदेचे माजी गटनेते अजय मुंडे यांच्यासह परळीचे तहसीलदार व्यंकटेश मुंडे यांच्या हस्ते या चार लाखांच्या धनादेशाचे वितरण पठाण यांच्या वारसांकडे करण्यात आले. धनंजय मुंडे यांनी आपली व्यवस्थापन मधून मयत कामगाराच्या वारसांना आर्थिक साहाय्य करण्याचे निर्देश तहसीलदार तथा स्थानिक प्रशासनास दिले होते त्या अनुषंगाने ही मदत तातडीने करण्यात आली.

भरपावसात श्री गणेशाच्या ढोलताशांच्या गजरात मिरवणुका

विघ्नहर्ता चिंतामणीच्या दर्शनासाठी भाविकांची गर्दी, घराघरात श्रीगणेशाची विधीवत पूजा करून स्थापना

तथा वृत्तसेवा
हिंगोली, २७ ऑगस्ट
श्री गणेश चतुर्थी निमित्त जिल्ह्यात बाजारपेठामध्ये श्री गणेश मूर्तीसह पूजेचे साहीत्य, सजावटीचे साहीत्य खरेदी करण्यासाठी नागरिकांनी मोठी गर्दी केली होती. भरपावसात गणेश मंडळांनी लाडक्या गणपती बाप्पाची ढोलताशांच्या गजरात मिरवणूक काढली तर घराघरात श्री गणेशाची विधीवत पूजा करून स्थापना करण्यात आली. हिंगोलीचे मुख्य आकर्षण असणाऱ्या श्री विघ्नहर्ता चिंतामणीची पालखी मिरवणूक शहरातील प्रमुख मार्गावरून काढण्यात आली. चिंतामणीचे दर्शन घेण्यासाठी ठिकठिकाणी भाविकांनी गर्दी केली होती. जिल्ह्यात श्री गणेश चतुर्थी निमित्त बाजारपेठामध्ये सकाळपासूनच श्री गणेशाची मूर्ती खरेदी करण्यासाठी नागरिकांनी कुटुंबासह गर्दी केली होती. लाडक्या बाप्पाला घेवून बच्चकंपनीसह अबालवृद्ध अत्यंत आनंदात घरी जात असतांना दिसत होते. घराघरात

गणरायाची विधीवत पूजा करून स्थापना करण्यात आली. तसेच बाजारपेठामध्ये पूजेचे साहीत्य, प्रसाद तसेच विविध सजावटीचे सामान खरेदी करण्यासाठी नागरिकांनी गर्दी केल्यामुळे बाजारपेठा भरून गेल्या होत्या. गणेश मंडळांचे पदाधिकारी व कार्यकर्ते भरपावस- ात लाडक्या गणरायाला वाहनात घेऊन जाण्यासाठी

दुकानांमध्ये दिसत होते. यावेळी ढोलताशांच्या गजरात गुलालाची उधळण करीत गणरायाचे स्वागत करण्यात आले. संध्याकाळी उशिरापर्यंत गणेश मंडळांच्या शहरातील विविध भागात मिरवणूका काढलेल्या दिसत होत्या. ढोल ताशांच्या गजरात पदाधिकारी व कार्यकर्ते थिरकत असतांना दिसत होते. नवसाला पावणारा श्री विघ्नहर्ता चिंतामणी गणपतीची

मिरवणूक येथील शासकीय विश्रामगृहापासून काढण्यात आली. या मिरवणुकीत वारकरी मंडळी तसेच संस्थानचे पदाधिकारी तसेच भाविक मोठ्या संख्येने सामील झाले होते. शहरातील प्रमुख मार्गावरून पा- लखी मिरवणुक जात असतांना भाविकांनी दर्शनासाठी मोठी गर्दी केल्याचे दिसत होते. जिल्हाधिकारी राहुल गुप्ता यांनी सपत्नीक श्री विघ्नहर्ता चिंतामणी गणप- तीची विधीवत पूजा केली. यावेळी संस्थानचे दिलीप बांगर यांच्यासह पदाधिकारी उपस्थित होते.

औंढा नागनाथ येथे गणेशमूर्तीसह पूजेचे साहित्य खरेदीसाठी बुधवारी (ता.२७) भाविकांमध्ये लगबग दिसून आली. बच्चकंपनी सकाळपासून आपल्या घरी गणरायाची मूर्ती घेऊन जातांना दिसून आले. या ठिकाणी पोलिस निरीक्षक जी. एस. राहारे यांनी बंदोबस्त ठेवला होता. शहरामध्ये मानाचे गणपती आहेत. गणपती उत्सवाच्या पार्श्वभूमीवर बाजारपेठ फुलली असून, बाजारपेठमध्ये वेगवेगळ्या प्रकारच्या विद्युत रोषणाईच्या लायटिंग तसेच फुलांच्या वेली, मंतीहार, विविध प्रकारचे तोरण, झुंबर, पडदे, गणपती मूर्तीसाठी वेगवेगळ्या रंगाचे फेटे, गणपतीचे विविध प्रकारचे हार, मोत्याच्या माळा व विविध प्रकारचे डेकोरेशन साहित्य विक्रीस आल्याचे दिसून आले. हे सर्व साहित्य खरेदी करण्यासाठी बाजारपेठेमध्ये ग्राहकांची गर्दी होती. गणेश भक्त दुचाकी, स्कूटी, ट्रॅक्टर, टेम्पो, ऑटो आदींद्वारे आपल्या लाडक्या गणरायांची मूर्ती घेऊन जातांना दिसून आले.

एबीएम इंग्लीश स्कूलमध्ये विद्यार्थ्यांनी बनविले शाडूचे गणपती

तथा वृत्तसेवा
हिंगोली, २७ ऑगस्ट
शहरातील ए बी एम इंग्लिश हायस्कूल येथे येणाऱ्या गणेशोत्सवाच्या निमित्त- णे शाळेत मातीपासून मूर्ती बनवण्याच्या स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले कार्यक्रमासाठी प्रमुख उपस्थिती म्हणून संस्थेचे अध्यक्ष माननीय दिलीप बांगर,शाळेचे उपमुख्याध्यापक आदेश बोरालकर, चंदा कान्हेड यांच्यासह सर्व शिक्षक व विद्यार्थी आदींची उपस्थिती होती.

या कार्यक्रमांमध्ये अनेक विद्यार्थ्यांनी उत्कृष्टपणे सहभाग घेतला त्यामध्ये बागाच्या गटानुसार क्रमांक काढण्यात आले. त्यामध्ये इयत्ता पहिली ते चौथी या गटामध्ये

पाथंबी गजानन कदम, अनन्या चंदेल, ईश्वरी देशमुख, आरोही कोटकर, आराध्या गोबाडे, आरुषी बांगर, या विद्यार्थिनींनी उत्कृष्ट क्रमांक मिळवले तसेच इयत्ता पा- चवी ते आठवी या ग्रुपमध्ये शरयू शेप, श्लोक सोनी, रोशन कुमार, सानवी देशमुख, स्नेहल पवार, नेहा पवार ,या विद्यार्थ्यांनी क्रमांक पटक्यावेले प्रसंगी संस्थेचे अध्यक्ष माननीय दिलीप बांगर यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. त्यांचे मनोबल वाढवले तसेच विद्यार्थ्यांनी अत्यंत उत्कृष्ट पद्धतीने आपल्या हातातने गणपतीच्या मूर्ती बनवल्या व सादर केल्या यावेळी विद्यार्थ्यांच्या चेहऱ्यावरचा उत्स- ाह अवर्णनीय होता एकंदरीत या कार्यक्रमाला अत्यंत उत्साह जनक असा प्रतिसाद मिळाला व हा कार्यक्रम यशस्वीरित्या संपन्न झाला.

हिंगोली- येथील भारतीय जनता पक्षाच्या जिल्हा कार्यालयात श्री गणेश चतुर्थी निमित्त श्रीगणेशाची विधीवत पूजा करून स्थापना करण्यात आली. यावेळी ज्येष्ठ कार्यकर्ते नारायणराव खेडकर, जिल्हा सरचिटणीस उमेश नागर, नंदकिशोर छिळारे, उपाध्यक्ष संतोष टेकाळे, तालुकाध्यक्ष माणिक लोडे, चंद्रकांत घोंगडे, अशोक काळे, राहुल शिंदे, गोविंद कऱ्हाळे, सचिन पाटोळे आदींची उपस्थिती होती. छाया- सुनील पाठक

संक्षिप्त वृत्त

स्वयंसिद्धा नारी मंचतर्फे श्रीगणेश अथर्व शीर्षचे गुरुवारी सामूहीक वाचन

हिंगोली- शहरातील प्रसिद्ध श्री विघ्नहर्ता चिंतामणी गणपती मंदिर हे अनेक राज्यामध्ये मोदकोत्सवामुळे सर्व दूर प्रसिद्ध आहे. दरवर्षी गणेश उत्सव कालावधीत लाखो गणेश भक्त आपल्या हिंगोली शहरात श्री विघ्नहर्ता गणपती बाप्पाच्या दर्शनासाठी येतात. ज्या ज्या भाविकांनी अंनंत चतुर्दशीला घेतलेल्या नवसा- चा मोदकाची लाखो भाविकांना चांगली प्रचिती आलेली आहे. त्यामुळे नवसाच्या मोदकाकरता दरवर्षीच भाविकांची संख्या वाढत असते. शहरातील अनेक सामाजिक कार्यात अग्रस्थानी असलेल्या स्वयंसिद्धा नारी मंच हिंगोलीचे सर्व महिलांनी यावर्षी गणेश उत्सव मध्ये श्री.विघ्नहर्ता चिंतामणी गणपती मंदिर प्रांगणात २८ ऑगस्ट रोजी गुरुवारी सकाळी ७ वाजता गणेश अथर्वशीर्षाचे सामूहिक पठण आयोजन केले असून २९ आवर्तने होणार आहेत. यामध्ये अधिकाधिक संख्येने महिलांनी उपस्थित राहून सामूहिक पठनाने निर्माण होणाऱ्या सकारात्मक ऊर्जेच्या लाभ घ्यावा असे आवाहन स्वयंसिद्धा नारी मंचतर्फे करण्यात आले आहे.

लहजुी शक्तीतर्फे पोलिस अधीक्षकांना निवेदन

हिंगोली- कळमनुरी तालुक्यातील महसुल कर्मचारी मिनाक्षी खंदारे यांच्या कार्यालयात येऊन असत्य वर्तन करणाऱ्या आरोपीला तत्काळ अटक करण्याची मागणी लहजुी शक्ती सेनेच्यावतीने पो- लीस अधीक्षक श्रीकृष्ण कोकाटे यांचेकडे करण्यात आली आहे. यावेळी पांडुरंग छिळारे, बबनराव शिखरे, सुदामा गवळी, विशाल खंदारे, हरिभाऊ सोमने, आत्माराम गायकवाड, हरिष बोरकर, अनिल खंदारे, दत्ता गायकवाड, कोंडबाजी खंदारे, जिल्हाध्यक्ष संदेश शिखरे व समाज बांधव उपस्थित होते.

महिला समानता दिनानिमित्त कार्यक्रम

हिंगोली- येथील राष्ट्रमाता जिजाऊ आणि राजे संभाजी म हाविद्यालयात महिला समानता दिनानिमित्त जनजागृती कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यानिमित्ताने बालकल्याण समितीतर्फे तज्ञ मार्गदर्शक पी.आर. हेबांडे यांनी सर्व विद्यार्थ्यांना लैंगिक अप- राधा पासून स्वताचे संरक्षण कसे करावे आणि पोक्सो कायद्याबद्दल सखोल माहिती दिली तसेच श्रीमती बाली भोसले व भगत मॅडम यांनी बालविवाह कायदा व शारीरिक तसेच मानसिक अपर- ाधा पासून स्वरक्षण कसे करावे. याविषयी काही नियम समजा- वून सांगितले तसेच शपथ घेऊन कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली. या कार्यक्रमाला महाविद्यालयाचे प्राचार्य शेळके, शाळेचे मुख्याध्यापक बडोळ, उपमुख्याध्यापक डोल्हारे आणि शिक्षकवृंद व मोठ्या संख्येने विद्यार्थ्यांनी उपस्थित होत्या.

गणेश उत्सवाच्या पार्श्वभूमीवर ६०० समाजकंटकावर प्रतिबंधात्मक कारवाई

तथा वृत्तसेवा

हिंगोली, २७ ऑगस्ट
श्री गणेश उत्सवाच्या काळात कायदा व सुव्यवस्था अबाधित राखण्यासाठी पोलिस अध- ाक्षक श्रीकृष्ण कोकाटे यांनी ठाणेदारांना समाजकंटकांवर कारवाई करण्याचे आदेश दिले आहेत. त्यानुसार मागील पंधरा ते वीस दिवसांच्या कालावधीत सुमारे ६०० पेक्षा अधिक समाजकंटकांवर प्रतिबंधात्मक कारवाई करण्यात आली आहे. याशिवाय कारवाईची मोहीम सुरूच असल्याची माहिती पोलिसांनी दिली आहे. हिंगोली जिल्ह्यात सुमारे एक हजारपेक्षा अधिक ठिकाणी गणेशमूर्तीची स्थापना केली जाते. गणेशोत्सवाच्या कालावधीत गणेश मंडळांकडून देखावे सादर केले जातात. याशिवाय समाज प्रबोधनात्मक उपक्रम देखील राबविले जातात. गणेश मूर्ती पाहण्यासाठी सायंकाळच्या वेळी महिला, तरुण-तरुणी तसेच भाविकांची मोठी गर्दी होते. या कालावधीत जिल्ह्यात कुठेही कायदा व सुव्यवस्थेचा प्रस्न निर्माण होऊ नये यासाठी पोलिस अधीक्षक श्रीकृष्ण कोकाटे, अप्पर पोलिस अधीक्षक कमलेश मीना यांनी जिल्ह्याती पोलिस ठाण्यांमध्ये शांतता समितीची बैठक घेऊन सुस, उत्सव शांततेत साजरे करण्याचे आवाहन केले आहे. तसेच हिंगोली जिल्ह्याला शांततेची परंपरा असून ही परंपरा कायम ठेवण्याचे आवाहनही केले आहे.

कायदा व सुव्यवस्था अबाधित राखण्यासाठी पोलिस अध- ाक्षक श्रीकृष्ण कोकाटे यांनी ठाणेदारांना समाजकंटकांवर कारवाई करण्याचे आदेश दिले आहेत. त्यानुसार मागील पंधरा ते वीस दिवसांच्या कालावधीत सुमारे ६०० पेक्षा अधिक समाजकंटकांवर प्रतिबंधात्मक कारवाई करण्यात आली आहे. याशिवाय २० पेक्षा अधिक जणांना जिल्ह्या- तून हद्दपार करण्यात आले आहे. जिल्ह्यात कुठेही अनुचित प्रकार घडू नये यासाठी पोलिस विभाग सतर्क असून गणेश मूर्ती स्थापना मिरवणूकीच्या वेळी संवेदनशील ठिकाणी छायाचित्रीकरण केले जाणार आहे. या सोबतच शहरी भागासोबतच ग्रामीण भागातही चिडीमार पथके स्थापन करण्यात आली आहेत. या पथकांचे गर्दीवर लक्ष राहणार आहे. महिला, तरुणींची छेड काढणाऱ्यांवर तातडीने गुन्हे दाखल केले जाणार आहेत. गणेश मंडळाच्या ठिकाणी काहीजण जुगार खेळणाऱ्यांकडे विशेष लक्ष दिले जाणार असून जुगार खेळतांना आढळल्यास संबंधितांसह पदाधिकाऱ्यांवर कठोर कारवाई करणार असल्याचे पोलिस विभागाने सांगितले आहे. हिंगोली शहरात यावर्षी १०१ गणपतीची स्थापना करण्यात आली असून चोख बंदोबस्त लावण्यात आला आहे.

सेनगावमध्ये घरात घुसून विद्या- र्थीनीचा विनयभंग, गुन्हा दाखल

तथा वृत्तसेवा

हिंगोली, २७ ऑगस्ट
सेनगाव पोलिस ठाण्यांतर्गत एका ठिकाणी कनिष्ठ महाविद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या एका अल्पवयीन विद्यार्थीनीच्या घरात घु- सून तिचा विनयभंग करून जीव मारण्याची धमकी देणाऱ्या तरुणावर सेनगाव पोलिस ठाण्यात गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. पोलिसांनी फरार आरोपीचा शोध सुरू केला आहे. पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार सेनगाव पोलिस ठाण्यांतर्गत एका ठिकाणी राहणारी अल्पवयीन मुलगी कनिष्ठ महाविद्यालयात शिक्षण घेत आहे. सदर मुलगी दररोज कनिष्ठ महाविद्यालयात जात असतांना नर्सी येथील नामदेव शिंदे हा तरुण तिचा पाठलाग करीत होता. मात्र त्या मुलीने त्याकडे दुर्लक्ष केले होते. नामदेव हा तिला सतत बोलण्याचा प्रयत्न करीत होता मात्र तिने त्याच्या सोबत बोलण्याचेही टाळले. दरम्यान, रविवार दि

२४ ऑगस्ट रोजी दुपारी सदर मुलगी घरात असतांना दुपारच्या सुमारास नामदेव याने तिच्या घरात प्रवेश केला. यावेळी त्याने मुलीचा विनयभंग केला तसेच आरडाओरड केल्यास जीवे मारण्याची धमकी दिली. त्यानंतर मुलीस मारहाण करण्यात सुरुवात केली. अचानक झालेल्या या प्रकारामुळे मुलगी घाबरून गेली. तिने आरडाओरड केल्यानंतर नामदेव पळून गेला. सदर प्रकार मुलीने तिच्या कुटुंबियांना सांगितल्यानंतर कुटुंबियांनी थेट सेनगाव पोलिस ठाणे गाठून तक्रार दाखल केली. यावरून पोलिसांनी नामदेव शिंदे हा नर्सी याच्याविरूद्ध बाल लैंगिक अत्याचार प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत गुन्हा दाखल केला आहे. पोलिस निरीक्षक दिपक मस्के, उपनिरीक्षक खंदारे, जमादार सुभाष चव्हाण यांच्या पथकाने घटनास्थळी भेट देऊन पाहणी केली असून आरोपीच्या शोधासाठी पथके रवाना करण्यात आली आहेत.

आई जगदंबा मंडळाकडून दांडीया संदर्भात महिला मंडळाची बैठक

तथा वृत्तसेवा

हिंगोली, २७ ऑगस्ट
येथील आई जगदंबा नवरात्र महोत्सव समिती एनटीसीच्या वतीने गरबा/दांडिया महिला समितीची पुर्व नियोजन आढावा बैठक रविवारी संपन्न झाली. या बैठकीत पाच दिवशीय दांडिया महोत्सवाचे आयोजन करण्याचे सर्वानुमते ठरविण्यात आले. रविवार दि.२४ ऑगस्ट रोजी छत्रपती शिवाजी राजे उद्यान एनटीसी हिंगोली येथे आई जगदंबा गरबा/ दांडिया महिला समितीची बैठक संपन्न झाली. या

एक बैठक घेऊन संयोजन समिती अंतिम करण्यात येणार आहे. हजारी रुपयांची बक्षीसे मान्यवरांच्या उपस्थितीत प्रत्येक दिवशी वितरीत करण्यात येणार आहेत. या शिवाय अनेक महत्वाचे निर्णय बैठकीत घेण्यात आले. या बैठकीला छाया मगर, योगिता देशमुख, दिपा भक्कड, प्रिती खंडेलवाल, शितल बोरकर, पुजा चौरसिया, मोहिनी इंगोले, पल्लवी ढाले, निकीता जगताप, प्रियल देशमुख, श्रुती देशपांडे, सायली इंगळे यांची उपस्थिती होती.

पोलिस अधीक्षकांच्याहस्ते फॉरेंसिक मोबाईल व्हॅनचे उद्घाटन

ताफ्यात सामील झाली आहे. या व्हॅनचे उद्घाटन पोलिस अधीक्षक श्रीकृष्ण कोकाटे यांचेहस्ते करण्यात आले. तपास यंत्रणेला अधिक सक्षम बनविण्यासाठी या फॉरेंसिक मोबाईल व्हॅनचा मोठा वाटा असणार आहे. सदरील व्हॅन गुन्हेगारी घटनास्थळी तत्काळ

पोहोचून वैज्ञानिक पध्दतीने तपास करण्यासाठी उपयुक्त ठरणार आहे. पुरावे नष्ट होण्यापूर्वी वैज्ञानिक पध्दतीने गोळा करण्याचे काम व्हॅनच्या माध्यमातून होणार आहे आजच्या काळात गुन्हेग- ारीत झालेल्या बदलामुळे तप- ासाची दिशा वैज्ञानिक पध्दतीने नेणे आवश्यक झाले आहे. ही

फॉरेंसिक व्हॅन पोलिस दलाला अत्यंत उपयुक्त ठरेल आणि गुन्हे उघडकीस आणण्यात मदत करेल अशी माहिती पोलिस अधीक्षक श्रीकृष्ण कोकाटे यांनी दिली. यावेळी अप्पर पोलिस अधीक्षक कमलेश मीना, पोलिस निरीक्षक मोहन भोसले यांची उपस्थिती होती.

